

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
(ΠΑΤΡΑ)**

**ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Τοπικοί φορείς και
μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τρόποι
αντιμετώπισης της οικονομικής ύφεσης**

Πτυχιακή εργασία των

Σκόνδρας Παναγιώτης

Καλογεράκης Νικόλαος

Καλογεράκης Λεωνίδα

Επιβλέπων: Γατομάτης Παναγιώτης

ΠΑΤΡΑ, 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το μεγαλύτερο μέρος του εμπορικού κλάδου αποτελείται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες την τελευταία δεκαετία αξιοποιώντας συγκεκριμένες στρατηγικές, προσπαθούν να αναπτυχθούν, αναλαμβάνοντας δράση σε διεθνή επίπεδο. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαδραματίζουν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο, επειδή έχουν σημαντική παρουσία στον οικονομικό ιστό και επειδή δημιουργούν απασχόληση.

Η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί ένα θεσμό με μακρά ιστορία που οι ρίζες του φτάνουν μέχρι την Αρχαιότητα. Αποτελεί ένα σημαντικό θεσμό της διοίκησης και της πολιτικής με βασική υποχρέωση την υποστήριξη των κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Στην πάροδο του χρόνου υπέστη πολλές μεταρρυθμίσεις χωρίς όμως να χάσει τη σημασία του.

Από το 2007 η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει μια μεγάλης έντασης οικονομική κρίση, η οποία αν και εκδηλώθηκε αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, σύντομα μεταφέρθηκε και στην Ευρώπη. Οι αδύναμες χώρες ήταν εκείνες που επηρεάστηκαν περισσότερο, καθώς δεν ήταν προετοιμασμένες και δε διέθεταν τους απαραίτητους πόρους για να αντιμετωπίσουν μια τέτοια κατάσταση.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο – ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ..	8
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	8
1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	11
1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	13
1.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	16
1.5 ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΣ.....	18
1.6 ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	19
1.7 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	23
1.8 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	25
1.9 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο - ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	31
2.1 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	31
2.2 Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	33
2.3 ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΙΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	36
2.4 ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	40
2.6 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο - ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	46
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	46
3.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ	47
3.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.....	49
3.4 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ.....	57
3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	59
3.6 ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο - ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ.....	63
4.1 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	63
4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	66
4.2.1 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	66

4.2.2 ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ.....	67
4.2.3 ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	69
4.2.4 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΥΠΑΡΧΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	70
4.2.5 ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	73
4.2.6 ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	102
6.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	102
6.2 ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	103
6.3 ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	104

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Διάκριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	9
Πίνακας 2: Τα στάδια της οικονομικής κρίσης.....	10
Πίνακας 3: Διάγραμμα οικονομικών υφέσεων στην παγκόσμια οικονομία	26
Πίνακας 4: Τομέας Παραγωγής	66
Πίνακας 5: Χρόνια Λειτουργίας	68
Πίνακας 6: Αριθμός Προσωπικού.....	69
Πίνακας 7: Μεγαλύτερο υπάρχων πρόβλημα	71
Πίνακας 8: Βαθμός επιρροής λόγω της οικονομικής κρίσης.....	73
Πίνακας 9: Αισιοδοξία για το μέλλον.....	74
Πίνακας 10: Τομείς περικοπών.....	76
Πίνακας 11: Προγράμματα στήριξης για έξοδο από την κρίση.....	77
Πίνακας 12: Φορείς προγραμμάτων	79
Πίνακας 13: Προγράμματα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.....	82
Πίνακας 14: Τοπικοί Φορείς.....	84
Πίνακας 15: Λήψη βοήθειας από τους τοπικούς φορείς.....	86
Πίνακας 16: Ενέργειες ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας.....	88
Πίνακας 17: Επιπλέον μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος.....	90
Πίνακας 18: Επιπλέον επιδοτήσεις.....	92
Πίνακας 19: Χρήση νέων τεχνολογιών.....	93
Πίνακας 20: Ενέργειες ανάπτυξης εξωστρέφειας.....	95
Πίνακας 21: Βασικότερα προβλήματα και αρμοδιότητες των τοπικών φορέων	98

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Τομέας Παραγωγής.....	67
Διάγραμμα 2: Χρόνια Λειτουργίας.....	68
Διάγραμμα 3: Αριθμός Προσωπικού	69
Διάγραμμα 4: Μεγαλύτερο υπάρχων πρόβλημα.....	72
Διάγραμμα 5: Βαθμός επιρροής λόγω της οικονομικής κρίσης	74
Διάγραμμα 6: Αισιοδοξία για το μέλλον	75
Διάγραμμα 7: Τομείς προσωπικού.....	76
Διάγραμμα 8: Προγράμματα στήριξης για έξοδο από την κρίση	78
Διάγραμμα 9: Φορείς προγραμμάτων	80
Διάγραμμα 10: Προγράμματα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	82
Διάγραμμα 11: Τοπικοί Φορείς.....	84
Διάγραμμα 12: Λήψη βοήθειας από τους τοπικούς φορείς	86
Διάγραμμα 13: Ενέργειες ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας	89
Διάγραμμα 14: Επιπλέον μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος.....	91
Διάγραμμα 15: Επιπλέον επιδοτήσεις.....	92
Διάγραμμα 16: Χρήση νέων τεχνολογιών	94
Διάγραμμα 17: Ενέργειες ανάπτυξης εξωστρέφειας.....	96
Διάγραμμα 18: Βασικότερα προβλήματα και αρμοδιότητες των τοπικών φορέων.....	99

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ερευνητική εργασία αναλύει το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στους τοπικούς φορείς. Συγκεκριμένα, στόχος της εργασίας είναι ο εντοπισμός των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στους δύο παραπάνω τομείς καθώς και οι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης που ακολουθούνται. Προκειμένου η έρευνα μας να είναι πιο εμπειρισταωμένη διερευνήθηκε έρευνα με ερωτηματολόγιο σε επιχειρήσεις του Νομού Αχαΐας. Πιο αναλυτικά:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναλυτική περιγραφή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της οικονομικής κρίσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι όροι: τοπικοί φορείς και τοπική ανάπτυξη, ενώ στο τρίτο παρουσιάζονται αναλυτικά οι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης.

Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση του ερωτηματολογίου μας, έπειτα από στατιστική επεξεργασία των δεδομένων.

Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε έπειτα από την ανάγνωση της αρθρογραφίας που χρησιμοποιήθηκε σε συνδυασμό με την έρευνα που πραγματοποιήσαμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο – ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Για να χαρακτηριστεί ως επιχείρηση μια μονάδα πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω συνθήκες: ύπαρξη οργάνωσης που μπορεί να αναφέρεται στον συντονισμό των δραστηριοτήτων, ύπαρξη ιδιωτικών συντελεστών παραγωγής που μπορούν να μεταφέρονται από δραστηριότητα σε δραστηριότητα με κριτήριο τα προσδοκώμενα κέρδη, ύπαρξη προσώπων που σχετίζονται με τη μονάδα και προσφέρουν την εργασία τους ενώ ο απώτερος σκοπός της μονάδας είναι η παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών που να πωλούνται έτσι ώστε να καλύπτεται τουλάχιστον το κόστος. (Ουσταμπασίδης και Κατσουλάκος, 1999).

Σύμφωνα με τον αριθμό των εργαζομένων, ιδιαίτερα στο δευτερογενή τομέα (μεταποίηση), οι οικονομικές μονάδες διακρίνονται σε:

- Οικοτεχνίες: 1-4 εργαζόμενοι
- Βιοτεχνίες: 5-49 εργαζόμενοι
- Βιομηχανίες: 50 και πάνω

Όσες επιχειρήσεις δεν ξεπερνούν τους 50 εργαζόμενους στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται μικρομεσαίες, ενώ κάτι ανάλογο στην Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτεί 200 απασχολούμενους.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ορίσει ως μικρομεσαία επιχείρηση εκείνη, της οποίας ο αριθμός των μόνιμων υπαλλήλων της είναι μικρότερος από 250 εργαζόμενους, ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 40.000.000 ευρώ και η αξία του ενεργητικού της δεν ξεπερνά τα 27.000.000 ευρώ. Τέλος, το κριτήριο ανεξαρτησίας αναφέρει ότι δεν ανήκουν κατά ποσοστό 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου σε μια επιχείρηση ή από κοινού σε περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. (European Commission, 1996). Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η διάκριση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πίνακας 1: Διάκριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Κατηγορίες Επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων (αμετάβλητος)	Κύκλος εργασιών	Συνολικός Ισολογισμός
Μεσαίες	< 250	< 50 εκατ. €	< 43 εκατ. €
Μικρές	< 50	< 10 εκατ. €	< 10 εκατ. €
Πολύ μικρές	< 10	< 2 εκατ. €	< 2 εκατ. €

Πηγή: www.google.com

Η έννοια του όρου «οικονομική κρίση» έχει αποδοθεί ποικιλοτρόπως και υπάρχουν πολλοί ορισμοί που προσπαθούν να εξηγήσουν τη συγκεκριμένη έννοια.

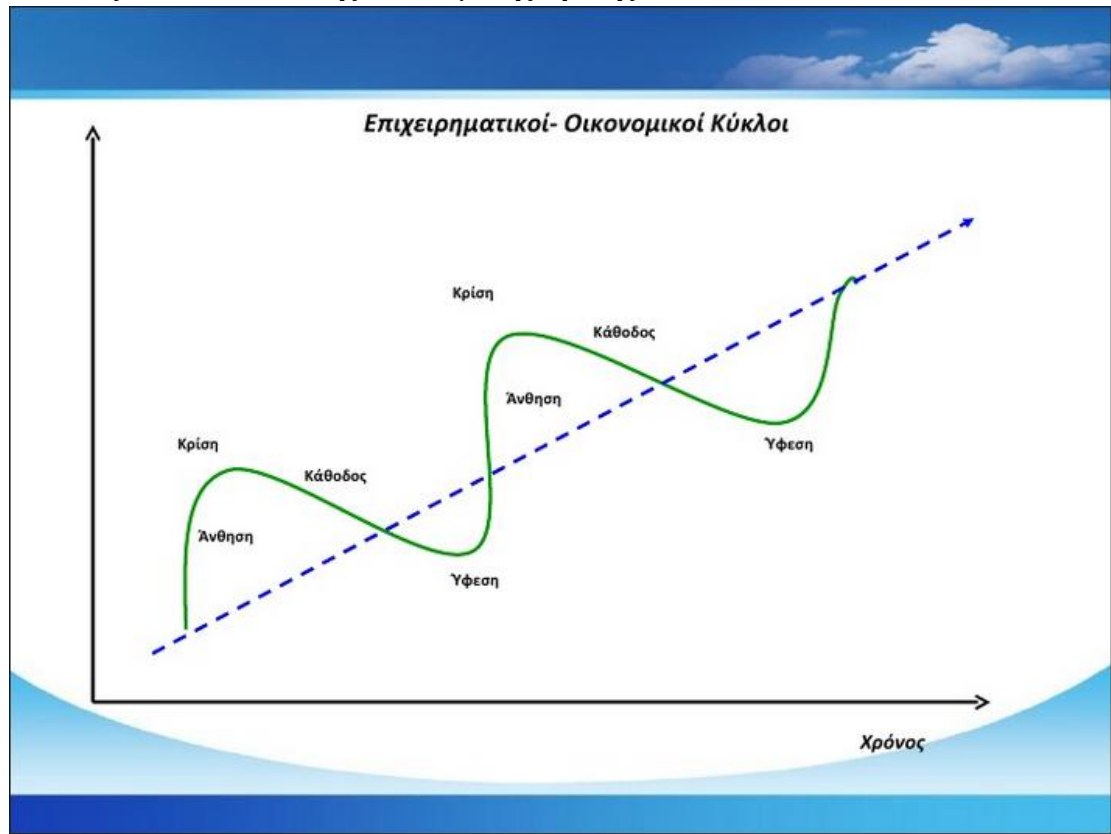
Η οικονομική κρίση σύμφωνα με τον Bordo et al (2001) είναι μια περίοδος κατά την οποία «το οικονομικό στρες συντελεί στη διάβρωση των περισσότερων ή όλων συνολικά των κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος».

Για να ορισθεί η οικονομική κρίση συνήθως χρησιμοποιείται η θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι οικονομικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι είναι το φαινόμενο των επαναλαμβανόμενων διακυμάνσεων της γενικής οικονομικής δραστηριότητας, που παρατηρούνται για μια περίοδο ετών. Σε όλους τους κύκλους ανεξάρτητα από την ένταση και τη χρονική διάρκειά τους, διακρίνουμε τις εξής φάσεις:

1. Φάση ανόδου ή ανθήσεως της οικονομίας
2. Φάση κρίσεως – που ακολουθεί μετά από κάθε άνοδο
3. Φάση υφέσεως ή καθόδου της οικονομίας και
4. Φάση αναρρώσεως ή αναζωογονήσεως της οικονομίας

Τις παραπάνω φάσεις μπορούμε να τις δούμε πιο αναλυτικά στο ακόλουθο σχήμα:

Πίνακας 2: Τα στάδια της οικονομικής κρίσης

Πηγή: www.google.com

1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι περισσότερες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν στην αγορά εργασίας, καθώς επίσης και από τα βασικά χαρακτηριστικά τους, τα οποία μπορεί να είναι θετικά ή αρνητικά.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από ένα πλήθος πλεονεκτημάτων, όπως:

- ✓ Το υψηλό επίπεδο ευελιξίας: το μικρό μέγεθός τους επιτρέπει να ανταποκριθούν πιο γρήγορα στις απαιτήσεις των πελατών τους και να υιοθετήσουν αποτελεσματικά οποιαδήποτε αλλαγή στο περιβάλλον τους.
- ✓ Ανεπτυγμένο επιχειρηματικό πνεύμα: το όραμα και η ενέργεια του ιδιοκτήτη θα μπορούσε να διατηρήσει ένα καινοτόμο κλίμα, το οποίο θα αναπτύσσεται και θα εξελίσσεται πολύ γρήγορα.
- ✓ Ακριβείς αρμοδιότητες: εξαιτίας του μεγάλου όγκου των περιορισμένων πόρων και της μικρής ποσότητας του κεφαλαίου που κατέχουν, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναγκάζονται να αναλύουν τα στοιχεία λεπτομερώς και να καθορίζουν τις αρμοδιότητες που περιλαμβάνουν ταυτόχρονα γνώσεις και δεξιότητες.
- ✓ Εύκολη διαχείριση: ο μικρός αριθμός των λειτουργιών και των επιχειρηματικών διεργασιών, οι εργαζόμενοι, το ενεργό κεφάλαιο κλπ είναι πολύ εύκολα να ελεγχθούν και να συντονιστούν.
- ✓ Εντοπίζουν τις πιθανότητες ανάπτυξης και εξέλιξης ευκολότερα: το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων είναι καταλληλότερο για να ελεγχθεί η ανάπτυξη και εξέλιξη.

- ▼ Δημιουργούν θέσεις εργασίας: το μικρό μέγεθος τους δίνει τη δυνατότητα να είναι πιο ευέλικτες και να προσαρμόζονται πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά στις συνεχόμενες αλλαγές των πελατών. Γι' αυτό το λόγο χρειάζονται ανθρώπινο δυναμικό που θα καλύψει τις νέες θέσεις εργασίας που συνεχώς δημιουργούνται.

1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οι οικονομικές κρίσεις και κατά επέκταση οι οικονομικές υφέσεις είναι ένα φαινόμενο που έχει συμβεί αρκετές φορές στην ιστορία της παγκόσμιας οικονομίας. Οι περιοδικές κρίσεις αποτελούν τμήμα του οικονομικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι Friedman και Schwartz (1963) ήταν εκείνοι που συνέδεσαν τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις με τα τραπεζικά προβλήματα. Συνήθως σε μια χρηματιστηριακή κρίση, οι «χαμένοι» είναι οι πολλοί μικροεπενδυτές που τοποθετούν τις οικονομίες τους σε μετοχές και βρίσκονται χρεωμένοι επειδή χρηματοδότησαν τις χρηματιστηριακές τους αγορές μέσω δανεισμού.

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε στα οικονομικά συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών το φθινόπωρο του 2008 γρήγορα επηρέασε όλες τις οικονομίες παγκοσμίως. Το αποτέλεσμα ήταν να χαθούν θέσεις εργασίας και να χρεοκοπήσουν οι επιχειρήσεις αλλά και να μειωθεί το εισόδημα εκατομμυρίων ανθρώπων.

Ύστερα από την χρεοκοπία της τράπεζας Lehman Brothers το 2008, οι περισσότερες οικονομίες αντιμετώπισαν μια σοβαρή ύφεση. Όταν ο ρυθμός της χώρας έγινε για πρώτη φορά αρνητικός, πολλοί από τους δημοσιονομικούς δείκτες – που ήταν ήδη πάνω από τα προτεινόμενα όρια – αυξήθηκαν δραματικά. Τότε έγινε φανερό ότι η Ελλάδα βρισκόταν πια σε μια βαθύτερη ύφεση από ότι οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες και καθώς περνούσε ο χρόνος, τα χαρακτηριστικά της κρίσης γινόταν όλο και περισσότερο εμφανή. Τα τέσσερα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της κρίσης είναι:

- ▼ Το χρέος: Έπειτα από μια δεκαετία από συνεχή παραποίηση στοιχείων μέσω διάφορων οικονομικών προϊόντων, η πραγματικότητα τελικά πρόφθασε την Ελλάδα. Ο λόγος του εθνικού δημοσιονομικού χρέους είχε διακυμάνσεις γύρω στο 100% κατά τη διάρκεια του 2000 – 2008. Το δημόσιο έλλειμμα παρέμεινε σταθερά στην αρνητική πλευρά και το 2009 αυξήθηκε δραματικά στο 13,6% του ΑΕΠ. Όταν το ΑΕΠ σταμάτησε να αναπτύσσεται, ήταν θέμα χρόνου μέχρι η χώρα να μην μπορεί να πληρώσει τις αποσβέσεις και το επιτόκιο του χρέους. Η απόδοση των ελληνικών ομολόγων αυξήθηκε σε τόσο υψηλό επίπεδο ώστε ήταν αδύνατο για το έθνος να ρυθμίσει τη κατάσταση.

Όπως είναι φανερό, η χώρα ήταν για πολύ καιρό χρεωμένη αλλά δεν είχε γίνει εμφανής η δυσχερής θέση της. Φάνηκε όταν πια έφτασαν στο όριο τους οι μεγάλες δημόσιες δαπάνες σε συνδυασμό με την ανεπαρκή απόδοση τους. Ένας τεράστιος δημόσιος τομέας με γενναιόδωρους όρους όπως, οι υψηλές συντάξεις, οι χαμηλές συντάξεις με όριο ηλικίας και οι έξτρα μισθοί στους κυβερνητικούς εργαζόμενους, σε συνδυασμό με τις υψηλές δαπάνες για στρατιωτικό εξοπλισμό δεν ταίριαζαν με τα έξοδα των τραπεζών. Έχοντας τα φορολογικά έσοδα πολύ κάτω από τον ευρωπαϊκό όρο, μια ανάπτυξη του χρέους ήταν αναπόφευκτη.

- ▼ Το Ευρώ: Όταν η Ελλάδα έγινε μέλος της ευρωζώνης, η χώρα έχασε τη νομισματική της κυριαρχία. Η Τράπεζα της Ελλάδος δεν μπορούσε να παρέμβει άλλο στην αγορά χρήματος ή στη χρήση των δικών της επιτοκίων για να τονώσει την οικονομία. Εάν η Ελλάδα μπορεί να θεωρεί ως η πιο προβληματική χώρα μέλους της Ευρωζώνης, είναι απίθανο ότι το Ευρώ αποσβένεται αναλογικά στην οικονομική ύφεση της χώρας. Το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι ένα μικρό μέρος της Ευρωζώνης επίσης ισχυροποιεί την υπόθεση. Η Ελλάδα έχει χάσει απλά το πλεονέκτημά της να έχει ένα νόμισμα το οποίο θα αποσβένεται αναλογικά προκειμένου να ελέγξει τις εξαγωγές και την οικονομία. Όταν η υποτίμηση δεν είναι απλά επιλογή, ένα πρόγραμμα λιτότητας σαν αυτό που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα είναι η τελευταία επιλογή. Με άλλα λόγια: μια εσωτερική υποτίμηση. Όμως, η εσωτερική υποτίμηση είναι πιθανό να διαρκέσει περισσότερο και να επηρεάσει το έθνος χειρότερα από ότι εάν η Ελλάδα είχε νομισματική ανεξαρτησία για να σταθεροποιήσει την οικονομία της.
- ▼ Ηθικός κίνδυνος: Θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι η Ελλάδα έπρεπε να αποχωρήσει από την ευρωζώνη καθώς η χώρα για αρκετό καιρό παραποιούσε τα στοιχεία. Όμως, εάν η Ελλάδα αποκλειόταν από την ευρωζώνη, οι ευκαιρίες να ξεπληρωθούν τα δάνεια που υπογράφηκαν ήταν λίγες. Η Γερμανία ξεχώριζε ως το βασικό δανειστή της Ελλάδας και αυτό είναι που επηρέασε τα επιτόκια και κράτησε την Ελλάδα μέσα στην ευρωζώνη. Υπάρχει ακόμη και μια πολιτική πλευρά σ' αυτό το δίλημμα. Πώς θα αντιδρούσε ο κόσμος εάν αποκλείονταν ένα μέλος της ευρωζώνης; Είναι

πολύ πιθανό η Ευρωπαϊκή Ένωση σ' αυτήν την περίπτωση να αναγκάζοταν να εγκαταλείψει το Ευρώ, καθώς θα ήταν η πρώτη φορά που θα συνέβαινε κάτι τέτοιο στην ιστορία της ευρωζώνης. Συνεπώς, οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στράφηκαν να βοηθήσουν την Ελλάδα, μια χώρα που έχει αρκετούς λόγους να γίνει τόσο σημαντική που δε μπορεί να αποτύχει. Το πρόγραμμα διάσωσης που εφάρμοσαν οι χώρες της ευρωζώνης για την Ελλάδα καθώς και το πρόγραμμα λιτότητας έστειλαν ένα σημαντικό μήνυμα στην υπόλοιπη ευρωζώνη: «Μην μπλέκετε σε δημοσιονομικά προβλήματα χρέους».

- ▼ Ανύπαρκτη αποδοχή λιτότητας: Ενώ η ελληνική κυβέρνηση έχει αποδεχτεί το πλάνο λιτότητας, ο ελληνικός λαός δεν το έχει. Μαζικές διαμαρτυρίες και απεργίες κανονίζονται από ενώσεις με αρκετή δύναμη ή απλά από ανθρώπους που είναι εξαγριωμένοι. Ο θυμός που επικρατεί στον ελληνικό λαό μπορεί πολύ εύκολα να κατανοηθεί, αν σκεφτεί κανείς τα πλεονεκτήματα που είχαν πριν την κρίση. Οι Έλληνες είχαν συνηθίσει σε ένα διαφορετικό τρόπο ζωής και έπρεπε να προσαρμοστούν σε ένα νέο τρόπο ζωής με λιγότερες ανέσεις.

1.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τους Acs και Andretsch (1990) είναι σημαντική η κατανόηση των πέντε παραγόντων ύπαρξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

Πρώτον, η εφαρμογή νέων ευέλικτων τεχνολογιών, που έχουν ως πλεονέκτημα τη μείωση του κόστους παραγωγής και της μεγαλύτερης ευελιξίας. Δεύτερον, η ικανότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην αντιμετώπιση των διακυμάνσεων των διεθνών αγορών εξαιτίας της ευελιξίας τους στον τομέα παραγωγής. Τρίτον, οι καινοτόμες ιδέες που εμφανίζονται πιο συχνά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρά στις μεγάλες. Τέταρτον, η προτίμηση των καταναλωτών σε εξειδικευμένα και προσωποποιημένα προϊόντα, τα οποία είναι δυνατόν να παραχθούν μόνο από μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξαιτίας των εξειδικευμένων παραγωγικών συντελεστών που διαθέτουν. Πέμπτον, η μείωση των δυσκολιών εισόδου των νέων επιχειρήσεων σε σημαντικούς παραγωγικούς κλάδους που αύξησαν τις ευκαιρίες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Το 2005 στην Ευρώπη των 27 υπήρχαν περίπου 20 εκατομμύρια επιχειρήσεις από τις οποίες το 99,8% ήταν μικρομεσαίες με λιγότερους από 250 εργαζόμενους. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία. Είναι μεγάλη πηγή επιχειρηματικών δεξιοτήτων, καινοτομίας και απασχόλησης. Στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών, 23 εκατομμύρια περίπου μικρομεσαίων επιχειρήσεων, προσφέρουν γύρω στις 75 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης και αντιπροσωπεύουν το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007:5).

Η ελληνική οικονομία κυριαρχείται στο σύνολό της από πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αφού πάνω από το 99,9% των επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις προσφέροντας το 85% των θέσεων εργασίας και συνεισφέροντας στο 70% της παραγωγής του ιδιωτικού τομέα.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι οι πολύ μικρές, οικογενειακές κατά το πλείστον, επιχειρήσεις στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό της

επαγγελματικής δραστηριότητας και της οικονομίας και συμβάλουν σημαντικά στη σταθερή και ανοδική πορεία ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΤΕ (2012), οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σημαντικές για τις ελληνικές εξαγωγές με αυξημένα περιθώρια περαιτέρω διεύρυνσης των προϊόντων τους στις αγορές του εξωτερικού. Στην Ελλάδα παράγονται σχεδόν τα 2/3 των πωλήσεων του ιδιωτικού τομέα από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη δεν ξεπερνά το 50%. Τέλος οι εξαγωγές των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανέρχονται στο 35%, ενώ των ευρωπαϊκών στο 24%. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι σχεδόν το 1/3 των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στο εξωτερικό με το 55% αυτών να εξάγει άνω του 10% των πωλήσεων.

1.5 ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΣ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικό – οικονομική ανάπτυξη των διαφόρων χωρών του κόσμου. Παρόλα αυτά, το ποσοστό αποτυχίας είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με τις μεγαλύτερες εταιρείες, όπως επίσης και το ποσοστό επίδοσης που είναι συχνά χαμηλότερο στις μικρομεσαίες. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό να αναλύσουμε εκείνους τους παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να βελτιώσουν τα ποσοστά επίδοσης και της επιβίωσης των μικρών εταιρειών. Σύμφωνα με τον Reynolds et al (1994) στην Αυστραλία από το 1973 έως το 1990 το 74% των μικρών εταιρειών απέτυχαν μέσα στα πρώτα πέντε χρόνια.

Οι Gibbs και Davies (1990) αναφέρουν ότι η πλειοψηφία των ερευνητικών εργασιών και των ακαδημαϊκών κειμένων προσδιορίζουν τους παράγοντες εκείνους που επηρεάζουν την επίδοση των μικρών εταιριών και μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες:

1. Τα προσωπικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματία / ιδιοκτήτη / διευθυντή της μικρής εταιρείας.
2. Την οργανωτική ανάπτυξη.
3. Τις λειτουργικές ικανότητες διεύθυνσης.
4. Τα μακροοικονομικά και μικροοικονομικά θέματα.

Από όλους αυτούς τους παράγοντες, οι λειτουργικές ικανότητες διεύθυνσης είναι ο κυριότερος παράγοντας αποτυχίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τον Peacock (1985) στην Αμερική εξαιτίας της έλλειψης λειτουργικών ικανοτήτων διαχείρισης και ακατάλληλες εφαρμογές των τεχνικών διαχείρισης, το 92% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων απέτυχαν.

1.6 ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Παρακάτω παρατίθενται τα στάδια από τα οποία πέρασε η παγκόσμια οικονομική κρίση αλλά και η Ελλάδα.

Η κρίση ξεκίνησε από τις τράπεζες και την αγορά στεγαστικών δανείων στις Η.Π.Α. και εξελίχθηκε σε διεθνή χρηματοοικονομική κρίση.

Κατά το διάστημα 2004 – 2006 το επιτόκιο παρέμβασης στις Η.Π.Α. αυξήθηκε δραματικά από το 1% στο 5,25% με αποτέλεσμα η αγορά κατοικιών να επιβραδυνθεί. Ένας πολύ μεγάλος αριθμός νοικοκυριών που είχαν πάρει στεγαστικά δάνεια άρχισαν να χρεοκοπούν και το καλοκαίρι του 2006 εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια της ύφεσης. Η κρίση στην αγορά κατοικιών πέρασε αμέσως στην αγορά τιτλοποιημένων ομολόγων αφού το μεγαλύτερο μέρος των στεγαστικών δανείων είχε τιτλοποιηθεί και πουληθεί σε αμοιβαία κεφάλαια σε επενδυτές και τράπεζες ανά τον κόσμο. Το 2007 ακολούθησαν διαδοχικές μειώσεις διαθέσιμων, ζημιών και πτωχεύσεων τραπεζών οι οποίες παρουσίαζαν μεγάλες απώλειες σε προϊόντα και υποπροϊόντα τους που αφορούσαν τη στεγαστική αγορά. Ταυτόχρονα επικρατούσε μια συνεχής υποβάθμιση των προϊόντων των στεγαστικών δανείων κατά 4 βαθμίδες από τους πιο γνωστούς οίκους αξιολόγησης, μ' αποτέλεσμα να ενισχύεται η ύφεση.

Στις αρχές του Αυγούστου του 2007 η κρίση ξέσπασε τελείως και οι τράπεζες τόσο των ΗΠΑ όσο και οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες αδυνατούσαν να αντιμετωπίσουν τις απώλειες των προϊόντων τους και την έλλειψη ρευστότητας, μ' αποτέλεσμα να αναζητούν πανικόβλητες χρηματοδότηση είτε στις μητρικές τους είτε σε άλλες πιο υγιείς σχετικά τράπεζες. Το αποτέλεσμα ήταν οι πολλές συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών αλλά και η κατακόρυφη πτώση των χρηματιστηριακών δεικτών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Από αυτό το σημείο και μετά επικράτησε ένας πανικός, καθώς από τη μια πλευρά τα επιτόκια έφταναν στα ύψη και από την άλλη οι τράπεζες σταμάτησαν να δανείζουν λόγω της αβεβαιότητας που υπήρχε. Ουσιαστικά καμία τράπεζα δεν δάνειζε σε άλλη όσο μικρό και αν ήταν το διάστημα δανεισμού φοβούμενη το ενδεχόμενο πτώχευσης.

Το Σεπτέμβριο του 2007 το Υπουργείο Οικονομικών της Αγγλίας αναγκάστηκε να εγγυηθεί το σύνολο των καταθέσεων της τράπεζας Northern Rock, γιατί η

διατραπεζική αγορά είχε παγώσει και αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα χρηματοδότησης. Τον Οκτώβριο του 2007 η ελβετική τράπεζα UBS ανακοινώνει απώλειες 3,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε στεγαστικά προϊόντα. Έτσι, άρχισε να γίνεται πιο ξεκάθαρο και αντιληπτό το μέγεθος των πιθανών απωλειών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ενώ τεχνικοί λόγοι επέτειναν την άνοδο.

Το Δεκέμβριο του 2007 η αμερικάνικη κυβέρνηση ανακοίνωσε τα πρώτα σχέδια για τη στήριξη των ιδιοκτητών ακινήτων που αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο κατάσχεσης. Τα διεθνή χρηματιστήρια παράλληλα, ύστερα από την πρώτη αρνητική αντίδρασή τους επανέρχονταν σιγά σιγά στα αρχικά τους επίπεδα. Όμως, τον Ιανουάριο του 2008 η κρίση μεταδόθηκε στα χρηματιστήρια με τους χρηματιστηριακούς δείκτες να βρίσκονται σε πτώση περίπου για 15 μήνες.

Το Μάρτιο του 2008 η κρίση βάθυνε και οι επενδυτές στην προσπάθειά τους να αναζητήσουν ένα ασφαλές καταφύγιο, οδήγησαν τις αποδόσεις των έντοκων γραμματίων του αμερικανικού δημοσίου σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) προειδοποίησε τον Απρίλιο του 2008 για μεγαλύτερες απώλειες και πράγματι τον Ιούλιο του 2008 η κατάσταση επιδεινώθηκε.

Το Σεπτέμβριο του 2008 μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες παγκοσμίως η Lehman Brothers χρεοκοπεί. Η ανησυχία πλέον ήταν πολύ μεγάλη και τα επιτόκια εκτοξεύτηκαν σε ιστορικά υψηλά. Ουσιαστικά η αγορά ήταν και πάλι κλειστή και θα παρέμεινε έτσι για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ενώ οι πτωχεύσεις και οι διασώσεις τραπεζών συνεχίστηκαν όλον το χειμώνα του 2008 – 2009, η κρίση εντάθηκε ξανά τους πρώτους μήνες του 2009. Ο φόβος κατάρρευσης συνέχισε να υπάρχει καθώς αμφισβητούνταν η βιωσιμότητα όλων των μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, η χρηματοοικονομική κρίση περνούσε στην πραγματική οικονομία όλων των χωρών του πλανήτη, διαψεύδοντας έτσι τη θεωρία της αποσύνδεσης των οικονομιών.

Στην ελληνική οικονομία, οι παραγωγικότεροι κλάδοι της (ναυτιλία, τουρισμός, τραπεζικός κλάδος) εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με το εξωτερικό. Με τη μεταφορά της κρίσης στην πραγματική οικονομία, ο ρυθμός παγκόσμιας ανάπτυξης έγινε αρνητικός. Οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες αντέδρασαν μειώνοντας τα επιτόκια και αυξάνοντας το ελάχιστο ποσό των εγγυημένων τραπεζικών

καταθέσεων, σε μια προσπάθεια τόνωσης της ρευστότητας. Οι επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν από τις κυβερνήσεις οδήγησαν στην αύξηση του δημόσιου χρέους. Από το δεύτερο μισό του 2009 και μετά η υπερχρέωση του ελληνικού δημοσίου ήρθε στο προσκήνιο, καθώς η Ελλάδα αξιολογήθηκε ως η χώρα με τη μικρότερη πιθανότητα ελέγχου του διογκωμένου χρέους της.

Με τις πιέσεις των αγορών να αναδεικνύουν τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, η τότε κυβέρνηση ανακοινώνει μια σειρά μέτρων λιτότητας με στόχο την αύξηση των κρατικών εσόδων και κηρύσσει πρόωρες εκλογές. Οι εκλογές του Οκτωβρίου του 2009 αποτέλεσαν το έναυσμα για να αποκαλυφθεί το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος. Οι οίκοι αξιολόγησης έσπευσαν να επανεξετάσουν την περίπτωση της Ελλάδας και όπως ήταν φυσικό άρχισαν οι διαδοχικές υποβαθμίσεις. Ο Προϋπολογισμός του 2010 περιελάμβανε μια σειρά από μέτρα για τον περιορισμό του ελλείμματος κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες και την ενίσχυση της ανάπτυξης. Τα μέτρα περιελάμβαναν, πάγωμα νέων προσλήψεων για το 2010 και 1 πρόσληψη για κάθε 5 αποχωρήσεις στο δημόσιο τομέα από το 2011, περιορισμό των συμβασιούχων, πάγωμα μισθών πάνω από τα 2.000 ευρώ και εξαγγελίες για πάταξη της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς. Περιελάμβαναν όμως και αυξήσεις των συντάξεων και των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων ελαφρώς πάνω από τον πληθωρισμό.

Τον Ιανουάριο του 2010 η ελληνική κυβέρνηση ανακοινώνει νέο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΠΣΑ 2009-2013). Το πρόγραμμα προβλέπει μείωση του ελλείμματος κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες το 2010 και ένα τελικό επίπεδο κάτω από το 3% μέχρι το τέλος του 2012. Παρόλα αυτά, οι αγορές δε φαίνεται να πείθονται καθώς υπάρχει η αίσθηση ότι δίνεται έμφαση στα έσοδα και όχι στις δαπάνες που έχουν γίνει πλέον ανεξέλεγκτες. Έτσι, τα επιτόκια συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία, μ' αποτέλεσμα η Ελλάδα να αναγκαστεί να πάρει και άλλα επώδυνα μέτρα το Φεβρουάριο του 2010. Οι αγορές ηρεμούν και η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύεται να υποβάλλει νέο σχέδιο δημοσιονομικών μέτρων για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του 2010. Οι αρνητικές αξιολογήσεις όμως από τις αγορές εκτοξεύουν τα επιτόκια δανεισμού της χώρας σε πολύ υψηλά επίπεδα στα τέλη του Φεβρουαρίου. Το Μάρτιο η ελληνική πλευρά ακολουθεί τις δεσμεύσεις της και ανακοινώνει νέο πακέτο μέτρων. Η κοινή γνώμη υποστήριξε τα μέτρα αυτά, αφού ο ελληνικός λαός έδειχνε να κατανοεί την αναγκαιότητα θυσιών από πλευράς του. Το Μάρτιο επίσης ανακοινώνεται η απόφαση των Ευρωπαίων ηγετών για τη δημιουργία μηχανισμού

στήριξης των μελών της ζώνης του ευρώ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοινώνει ότι θα δημιουργήσει μηχανισμούς χρηματοδότησης, με τη συμμετοχή του ΔΝΤ για να βοηθήσει τα μέλη της.

Ακολουθούν νέες υποβαθμίσεις της χώρας από τους οίκους αξιολόγησης, επηρεάζοντας αρνητικά την αγορά και εκτινάσσοντας τα επιτόκια δανεισμού σε ποσοστό 103%. Μέσα σε αυτό το εκρηκτικό κλίμα και με δεδομένη την αδυναμία της χώρας να βρει χρηματοδότηση, η Ελλάδα αναγκάζεται επισήμως να ζητήσει την ένταξή της στο μηχανισμό στήριξης και οι οίκοι αξιολόγησης για πρώτη φορά κατατάσσουν τα ελληνικά ομόλογα στην επενδυτική κατηγορία των «σκουπιδιών».

Πλέον το οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδος απειλούσε όλη την Ευρώπη και κυρίως την Ευρωζώνη. Το Μνημόνιο ύστερα από ένα μήνα σκληρών διαπραγματεύσεων υπογράφηκε στις 5 Μαΐου του 2010. Το Μνημόνιο περιελάμβανε πόρους 80 δισεκατομμυρίων δανείων από τους εταίρους της Ευρωζώνης πλην της Σλοβακίας, οι οποίοι θα δίνονταν με δόσεις αφού πρώτα εξεταζόταν η πορεία υλοποίησης των μέτρων.

Το Σεπτέμβριο – Οκτώβριο του 2010 παρατηρήθηκε μια ευφορία στις αγορές, η οποία δεν κράτησε πολύ, γιατί η καγκελάρια Μέρκελ υποστήριξε ότι σε περίπτωση χρεοκοπίας χώρας που συμμετέχει στον μηχανισμό στήριξης, το κόστος το επωμίζονται και οι ιδιώτες επενδυτές. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη αβεβαιότητας προς την ελληνική οικονομία και τη συνεχόμενη υποβάθμιση της από τους αξιολογικούς οίκους.

Το κλίμα στην αγορά βελτιώθηκε από τα μέσα του Ιανουαρίου του 2011 ύστερα από την επιτυχή αύξηση μετοχικού κεφαλαίου στην Τράπεζα Πειραιώς και την πώληση από την Eurobank μεγάλου ποσοστού της θυγατρικής της στην Πολωνία. (Χαρδούβελης, 2011)

Σήμερα συνεχίζει να επικρατεί αυτή η βελτίωση καθώς σύμφωνα με έρευνες έχουν εμφανιστεί τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης. Σίγουρα όμως χρειάζεται πολύ χρόνος και προσπάθεια για να φτάσει η χώρα στο προ κρίσης επίπεδο.

1.7 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η ύφεση που ξεκίνησε στις ΗΠΑ επεκτάθηκε και στον υπόλοιπο κόσμο. Οι τράπεζες έχουν μειώσει σημαντικά το δανεισμό τους και οι ιδιώτες καταναλωτές δεν μπορούν να καταναλώνουν με την ίδια ταχύτητα που συνήθιζαν.

Οι συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης μπορούν να διακριθούν σε άμεσες και σε μελλοντικές. Οι άμεσες επιπτώσεις είναι αυτές που έχουν ήδη καταγραφεί και μπορούμε να τις παρουσιάσουμε, ενώ οι μελλοντικές επιπτώσεις χαρακτηρίζονται από τον απρόβλεπτο παράγοντα και συνεπώς είναι δύσκολο να τις παραθέσουμε καθώς δε μπορούμε να κάνουμε υποθέσεις. Εκτός όμως από τις άμεσες και τις μελλοντικές επιπτώσεις, υπάρχουν και οι οικονομικές αλλά και οι κοινωνικές επιπτώσεις.

Οι άμεσες οικονομικές συνέπειες της κρίσης είναι:

1. Παρατηρήθηκε σημαντική μείωση του ΑΕΠ τόσο της αμερικάνικης οικονομίας αλλά και των χωρών της Ευρωζώνης καθώς και μείωση του όγκου των συναλλαγών του διεθνούς εμπορίου. Όλα αυτά προκλήθηκαν από τη διεθνοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας.
2. Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης γίνεται για πρώτη φορά μετά τη δεκαετία του 1930 αρνητικός.
3. Ο υψηλός δανεισμός σε συνδυασμό με τα επαναλαμβανόμενα ελλείμματα τόσο στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών όσο και των κρατικών προϋπολογισμών οδήγησαν στη μείωση της φερεγγυότητας του ελληνικού κράτους. Θεσπίστηκαν αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια και περιορίστηκαν οι πιστώσεις. Η μείωση στις πιστώσεις οδήγησε τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά σε συρρίκνωση των δραστηριοτήτων τους, γεγονός που σήμανε τη μείωση του προσωπικού, αύξηση της ανεργίας, λιγότερη παραγωγή, λιγότερο εισόδημα και επιμήκυνση της ύφεσης (Χαρδούβελης, 2011).

Οι Κοινωνικές Επιπτώσεις

Η οικονομική κρίση προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Η οικονομική κρίση σε παγκόσμια κλίμακα, θέτει σε καθεστώς ευπρόσβλητης εργασίας το ήμισυ σχεδόν των εργατών, οι οποίοι βρίσκονται σε κίνδυνο απώλειας εργασίας. Από τα τέλη του 2008 η ανεργία άρχισε να αυξάνεται και σήμερα υπολογίζεται ότι υπάρχουν περίπου 2,3 εκατομμύρια άνεργοι.

Η παραπάνω κατάσταση απειλεί κυρίως τις χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης, καθώς και στο εσωτερικό των χωρών τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, ενώ αποδεικνύει τρία βασικά αλληλοσυνδεόμενα προβλήματα:

- Την αυξανόμενη τάση των ανισοτήτων στο εσωτερικό των χωρών
- Την ανισοτιμία στις συνθήκες κοινωνικής προστασίας και υγείας
- Τα επείγοντα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και της οικολογικής υποβάθμισης.

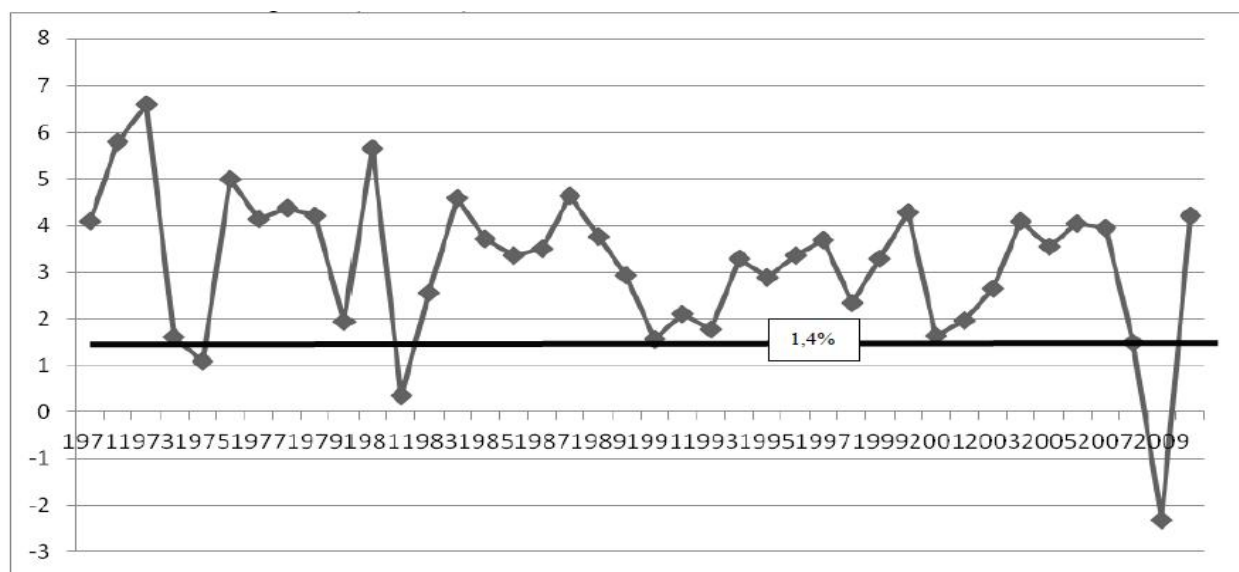
1.8 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση των τελευταίων ετών είναι η πιο μεγάλη κρίση στη σύγχρονη ιστορία έπειτα από το «κραχ» του 1929. Η πρόσφατη οικονομική κρίση του 2007 – 2009 στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη έδειξε ότι ενώ οι οικονομίες αγοράς αναπτύσσονται και αλλάζουν, εξακολουθούν να είναι επιρρεπείς σε κατάρρευση ή να πλησιάζουν την κατάρρευση εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν οδηγεί στην εξάλειψη των οικονομικών κρίσεων.

Η πρόσφατη κρίση τονίζει ότι η «η κρίση» είναι ένα μοναδικό και ξεχωριστό συμβάν. Οι κυβερνήσεις πίστευαν ότι οι οικονομικές κρίσεις αποτελούσαν τμήμα μόνο του παρελθόντος και δεν είχαν πάρει τα κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν μια τέτοια περίπτωση. Τώρα προσπαθώντας να καταλάβουν τι τους οδήγησε σ' αυτήν την παγκόσμια κρίση και πως εξαπλώθηκε τόσο γρήγορα επηρεάζοντας τόσες οικονομίες, εντοπίζουν αρκετές ελλείψεις στην πληροφόρηση και συνειδητοποιούν ότι δεν μπορούσαν να εντοπίσουν έγκαιρα κάποια ευαίσθητη οικονομία ώστε να πάρουν κάποια μέτρα για να αποφύγουν μια πιθανή κρίση.

Η οικονομική ύφεση είναι ένα φαινόμενο που παγκοσμίως συμβαίνει σχεδόν κάθε δέκα χρόνια. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε τον πίνακα που ακολουθεί, οι οικονομικές υφέσεις είναι περιοδικές και κυκλικές στην παγκόσμια οικονομία.

Πίνακας 3: Διάγραμμα οικονομικών υφέσεων στην παγκόσμια οικονομία

Source: Prepared on the WB data (world development indicators database).

Πηγή: World development indicators database

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, στις αρχές του 1980 και στην έναρξη της δεκαετίας του 1990 και 2000 εμφανίστηκαν οικονομικές υφέσεις παγκοσμίως. Ήταν αναμενόμενο να συμβεί και το 2010.

Στις αρχές του 2008 το πρόβλημα στον χρηματοπιστωτικό κλάδο είχε διογκωθεί αρκετά και σημαντικοί κλάδοι της οικονομίας, όπως ο τραπεζικός, ο κατασκευαστικός και του εμπορίου είχαν πληγεί σημαντικά. Διάφοροι χρηματοπιστωτικοί κολοσσοί πτώχευαν ο ένας πίσω από τον άλλο, ενισχύοντας το ήδη υπάρχον κλίμα αβεβαιότητας που υπήρχε και προκαλώντας προβλήματα στις χρηματοδοτήσεις και στην ρευστότητα..

Η διαφορά των προηγούμενων υφέσεων με την πρόσφατη κρίση ήταν το μέγεθος της. Δεν ήταν απλώς μια περιφερειακή οικονομική ύφεση, όπως στην ασιατική οικονομία στα τέλη της δεκαετίας του 1990, αλλά μία παγκόσμια κρίση στην αρχή της. Τα νούμερα είναι εντυπωσιακά, καθώς σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η συνολική παγκόσμια οικονομία συρρικνώθηκε κατά 2,1% το 2009. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών μειώθηκε κατά 12% το 2009, ενώ η ανεργία αυξήθηκε δραματικά φτάνοντας στο 8,7% - ποσοστό

που αποτελεί νέο ρεκόρ ύστερα από τον πόλεμο. Η κατάσταση έγινε και παραμένει σοβαρή για τους νέους καθώς το ποσοστό απασχόλησής του μειώθηκε περισσότερο από 8 ποσοστιαίες μονάδες. Στην Γαλλία και στην Ιταλία περίπου ο ένας στους τέσσερις νέους είναι άνεργος, ενώ στην Ισπανία είναι πάνω από δύο στους πέντε.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι το χρέος. Οι κυβερνήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση δανείστηκαν σε μεγάλο βαθμό προκειμένου να διατηρήσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματά τους και να τονώσουν τις δραστηριότητές τους. Μέχρι το τέλος του 2011, το κυβερνητικό χρέος στις χώρες του ΟΟΣΑ ήταν ίσο με το 100% του ΑΕΠ. Με άλλα λόγια, η αξία της συνολικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών είναι ίση με το χρέος.

Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε γρήγορα στις ανεπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε όλο τον κόσμο. Φυσικά η ελληνική οικονομία και κυρίως οι ελληνικές τράπεζες δε θα μπορούσαν να μην επηρεαστούν. Οι τράπεζες έπρεπε να λειτουργήσουν σε ένα νέο περιβάλλον με σημαντικές προκλήσεις, όπως η μείωση των ρυθμών ανάπτυξης, το ενδεχόμενο αύξησης των δανείων και οι δυσκολίες στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση σε ότι αφορά τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Όλα τα μέτρα στόχευαν στη βελτίωση της ρευστότητας και στην κινητοποίηση των επενδύσεων με απώτερο σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας. Αν και η παγκόσμια οικονομία έδειξε δείγματα ανάκαμψης στα πρώτα τρίμηνα του 2010, η ελληνική αγορά πλήττονταν ακόμη από αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και πτώση της οικονομικής δραστηριότητας, γεγονός που οδήγησε το ελληνικό κράτος στην ένταξή του στο μηχανισμό στήριξης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

1.9 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι οικονομικές κρίσεις είναι ένα φαινόμενο που μελετώνται για πολλά χρόνια, ίσως λόγω της τεράστιας επιρροής τους στην κοινωνία και της μη προβλέψιμης φύσης τους. Μια από τις πρώτες κρίσεις που μπορεί να εξηγηθεί μέσω της αποτυχίας της στην οικονομική αγορά και να χαρακτηριστεί ως οικονομική κρίση είναι «Ο πανικός του 1819», που οδήγησε σε πολλές πτωχεύσεις τραπεζών και σε υψηλό δείκτη ανεργίας. Από τη συγκεκριμένη κρίση έχουν περάσει σχεδόν 200 χρόνια. Ωστόσο η πρόσφατη κρίση έχει πολλά κοινά σημεία με εκείνη. Η πρόσφατη κρίση ξεκίνησε στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του 2007 και έγινε εμφανής το 2008 με την κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers.

Σύντομα αποδείχτηκε ότι η συγκεκριμένη κρίση δεν έχει επηρεάσει μόνο την Αμερική αλλά ολόκληρο τον κόσμο. Μερικοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η παγκοσμιοποίηση και η κινητικότητα του κεφαλαίου οδήγησαν στη γρήγορη εξάπλωση της κρίσης. Τα τελευταία χρόνια έχουν ασχοληθεί πολλοί επιστήμονες με την τωρινή κρίση ώστε να εντοπίσουν τους λόγους εξάπλωσής της και τα προβλήματα εντοπισμού που υπήρχαν, υποστηρίζοντας πως αν την είχαν προβλέψει, ίσως οι επιπτώσεις της να είχαν περιοριστεί αρκετά.

Όπως πολλές ευρωπαϊκές χώρες έτσι και η Ελλάδα αντιμετώπισε μια μεγάλη ύφεση στην οικονομία της κατά το 2009. Όμως, για πολλούς και διάφορους λόγους, η κρίση στην Ελλάδα έδειξε ότι είναι πιο προβληματική καθώς το έλλειμμα του προϋπολογισμού σκαρφάλωσε στο 13% του ΑΕΠ της στο τέλος του 2009 (ΟΟΣΑ, 2010). Οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή τη βαθιά ύφεση την Ελλάδα είναι πολύπλευροι, παρόλο που η κρίση έδειξε μερικές εντοπίσιμες ιδιότητες σε σύγκριση με την παραδοσιακή ύφεση. Για παράδειγμα, η θέση της Ελλάδας ως μέλος στην Ευρωζώνη ίσως έχει προκαλέσει ηθικά διλλήματα στη διαχείριση της κρίσης, όταν οι ιθύνοντες που αποφάσιζαν γνώριζαν ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και άλλες χώρες μέλη της Ευρωζώνης θα παρέμβαιναν στην περίπτωση της κρίσης. Επιπλέον, η βαθιά επίδραση μπορεί να είχε προκληθεί και από την ανικανότητα πρόβλεψης των επερχόμενων συμβάντων.

Η Ελλάδα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της επιρροής της σύγχρονης οικονομικής κρίσης και πόσο αναποτελεσματικοί μπορεί να είναι οι εθνικοί αρχηγοί και οι ειδικοί στο να εξουδετερώσουν τις συνέπειές της.

Κοιτάζοντας και συγκρίνοντας άλλες χώρες που έχουν βρεθεί σε παρόμοια θέση με την Ελλάδα, κάποιος μπορεί να καταλάβει καλύτερα την κρίση και τις αλυσιδωτές συνέπειές της. Όμως για να επωφεληθούμε από τη γνώση και την εμπειρία από άλλες κρίσεις, θα πρέπει να γνωρίζουμε εάν υπάρχουν και άλλες χώρες που βρίσκονται σε παρόμοια οικονομική κατάσταση όπως η Ελλάδα ή αν η περίπτωση της Ελλάδας είναι μοναδική στον κόσμο.

Ένα χαρακτηριστικό το οποίο ίσως είναι και μοναδικό στην περίπτωση της Ελλάδας είναι ότι δεν αποτελεί μόνο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μέλος της Ευρωζώνης. Συνεπώς, το ευρώ είναι το τωρινό νόμισμα της χώρας και η ελληνική κεντρική τράπεζα δεν μπορεί να παρέμβει στην χρηματαγορά χρησιμοποιώντας τα δικά της επενδυτικά κεφάλαια. Επίσης, από τη στιγμή που το ευρώ είναι το κοινό νόμισμα στις περισσότερες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκή Νομισματικής Ένωσης, μια μεμονωμένη οικονομική κρίση στην Ελλάδα ίσως να μην αποδυνάμωνε το ευρώ αρκετά, ώστε να έχει ένα σταθεροποιητικό αποτέλεσμα για να επηρεάσει τη σταθεροποίηση των εξαγωγών της χώρας και συνεπώς και την οικονομία της.

Οι ελληνικές εξαγωγές επηρεάστηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2008 εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης. Στην Ελλάδα οι εξαγωγές παρουσίασαν μικρότερη πτώση από ότι στην Ευρώπη το 2009, ενώ η διαφορά αυτή μεγάλωσε το 2010 υπέρ της Ευρωζώνης. Το 2010, η Ευρωζώνη άρχισε να ανακάμπτει αλλά η Ελλάδα συνέχισε να είναι σε ύφεση.

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα βάρυνε με το πέρασμα των χρόνων γιατί η χώρα υπέφερε από υψηλά επίπεδα πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς αλλά και χαμηλής ανταγωνιστικότητας συγκριτικά με τους Ευρωπαίους εταίρους της.

Σύμφωνα με το Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, τη δεύτερη χαμηλότερη κατάταξη στην Ευρωζώνη την έχει η Ελλάδα. Το ελληνικό δημόσιο χρέος αναδείχθηκε λόγω της διεθνούς υφέσεως και εμφανίστηκαν τα προβλήματα διευθέτησής του που υπήρχαν. Οι αγορές που μέχρι τότε αντιμετώπιζαν την Ευρωπαϊκή Ένωση σαν σύνολο, συνειδητοποίησαν ότι το ελληνικό πρόβλημα είναι η κορυφή του

παρόβουνο σε μια νομισματική ένωση, η οποία δε στηρίζεται σε σταθερά δημοσιονομικά θεμέλια.

Το 2011 υπογράφηκε το πρώτο Μνημόνιο. Το Μνημόνιο υποχρέωνε άμεσες περικοπές σε συντάξεις και σε μισθούς που επηρέαζαν μισθωτούς, επιχειρήσεις και συνταξιούχους. Συγκεκριμένα ορίζονταν τα εξής:

1. Ο ελάχιστος μισθός που ορίζονταν από την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) έπρεπε να μειωθεί κατά 22% σε σύγκριση με το επίπεδο που ίσχυε από την 1^η Ιανουαρίου του 2012.
2. Κατάργηση των όρων περί μονιμότητας που περιλαμβάνονταν σε νόμους ή σε συμβάσεις εργασίας.
3. Αναστολή όλων των διατάξεων που προέβλεπαν αύξηση μισθών.
4. Η μέγιστη διάρκεια των συλλογικών συμβάσεων ορίζονταν τα 3 έτη.
5. Οι συλλογικές συμβάσεις που είχαν λήξει παρέμειναν σε ισχύ το πολύ για 3 χρόνια.
6. Αναθεωρήθηκε η νομοθεσία για τη διαιτησία, η οποία θα γίνεται εφόσον συμφωνηθεί από εργαζόμενους και εργοδότες.
7. Έπρεπε να αναθεωρηθούν όλοι οι μισθοί σύμφωνα με το ελάχιστο ύψος μισθού.

Η κυβέρνηση είχε δεσμευτεί ότι θα μείωνε κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες τις κοινωνικές εισφορές στο ΙΚΑ αλλά και γενικά τις ασφαλιστικές εισφορές καθώς επίσης και ότι θα δημιουργούσε ένα πλήρως διαρθρωμένο σχέδιο για την είσπραξη κοινωνικών εισφορών. Δυστυχώς όμως δεν τηρήθηκαν οι δεσμεύσεις της καθώς η κυβέρνηση εφάρμοσε μόνο όσα είχε συμφωνήσει κατά την υπογραφή της στο Μνημόνιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο - ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Με τον όρο οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα, αναφερόμαστε στην έννοια της διοικητικής αποκέντρωσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Τα συστήματα διοίκησης διαφέρουν αρκετά από χώρα σε χώρα. Υπάρχουν χώρες με συγκεντρωτικά συστήματα διοίκησης, άλλες με πιο αποκεντρωτικά και άλλες που δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην αυτοδιοίκηση. Ακόμα και μέσα στην ίδια τη χώρα η «ισορροπία δυνάμεων» στο εσωτερικό του διοικητικού συστήματος διαχρονικά αλλάζει. Στην Ελλάδα από παλιά το σύστημα διοίκησης ήταν υπέρ του κέντρου.

Τα συστήματα διοίκησης που εφαρμόζονται σε όλες τις χώρες ανεξαρτήτως είναι: το συγκεντρωτικό, το αποκεντρωτικό και η αυτοδιοίκηση.

Συγκεντρωτικό είναι το σύστημα διοικητικής οργάνωσης στο οποίο τα κεντρικά όργανα του κράτους ασκούν αποφασιστικές αρμοδιότητες σε ολόκληρη τη γεωγραφική ενότητα του κράτους, π.χ. το Υπουργείο Γεωργίας που λαμβάνει αποφάσεις για τη Γεωργία σε όλη τη χώρα.

Αποκεντρωτικό είναι το σύστημα σύμφωνα με το οποίο έχουν μεταβιβαστεί εξουσίες και αποφασιστικές αρμοδιότητες σε περιφερειακά όργανα, για την άσκηση πολιτικής σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική ενότητα του κράτους.

Η αυτοδιοίκηση αναφέρεται στη σύσταση και λειτουργία ιδιαίτερων νομικών προσώπων που δεν ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του κράτους με τη στενή έννοια, έχουν δική τους νομική υπόσταση και δικά τους όργανα.

Μια μορφή αυτοδιοίκησης είναι και η τοπική αυτοδιοίκηση. Στην περίπτωση αυτή, η διαχείριση υποθέσεων μιας συγκεκριμένης εδαφικής περιφέρειας ανατίθεται σε αυτοδιοικούμενους οργανισμούς, που συγκροτούνται από όργανα, τα οποία

εκλέγονται από το σύνολο των κατοίκων της περιφέρειας και υπόκεινται σε απλό έλεγχο νομιμότητας από μέρους των κρατικών – με τη στενή έννοια – οργάνων.

Η αυτοδιοίκηση διαφέρει από την αποκέντρωση στο βαθμό εξάρτησης από τα κεντρικά όργανα και στον τρόπο νομιμοποίησης. Οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί υπόκεινται μεν σε διοικητική εποπτεία από το κράτος, χωρίς όμως αυτή να περιορίζει την πρωτοβουλία και ελεύθερη δράση τους, ενώ αντίθετα η αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση υπόκειται σε αυστηρό ιεραρχικό έλεγχο. Η τοπική αυτοδιοίκηση νομιμοποιείται άμεσα από την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας σε τοπικό επίπεδο, ενώ για τα αποκεντρωμένα κρατικά όργανα προκύπτει έμμεσα, αφού διορίζονται από την κεντρική διοίκηση. Πηγή εξουσιών και για τους δύο είναι το κράτος, το οποίο έχει τη δυνατότητα να περιορίζει ή να διευρύνει με νόμους το πλαίσιο των αποφασιστικών τους αρμοδιοτήτων. Κοινός σκοπός τους είναι η προαγωγή των πολυσχιδών συμφερόντων κάθε χώρας, καθώς και η ικανοποίηση αναγκών σε τοπικό επίπεδο.

2.2 Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Το κράτος μπορεί να καταργήσει το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης με ένα απλό νόμο όπως και να τους δημιουργήσει. Φορείς αυτοδιοίκησης μπορούν να είναι μόνο τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, δηλαδή σε εδαφικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και σε μη εδαφικά. Στη διάκριση αυτή στηρίζεται ο χωρισμός της αυτοδιοίκησης σε τοπική και ειδική. Φορείς δηλαδή της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι εδαφικά νομικά πρόσωπα, ενώ φορείς της ειδικής είναι μη εδαφικά νομικά πρόσωπα (Υπουργείο Εσωτερικών, 2009).

Οι ρίζες της τοπικής αυτοδιοίκησης ξεκινάν από την αρχαιότητα καθώς αποτελεί ένα σημαντικό θεσμό της διοίκησης και της πολιτικής με μακρά ιστορία. Η βασική της υποχρέωση είναι η υποστήριξη των κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Ο ρόλος της ήταν πάντα αναπτυξιακός, αφού αποτελούσε βασικό φορέα υλοποίησης της κρατικής αναπτυξιακής πολιτικής.

Η δημόσια εξουσία που ασκείται από τους αυτοδιοικούμενους οργανισμούς παρουσιάζει σε σχέση με το κράτος μια διαφορά, ότι δεν έχει πρωτογενή χαρακτήρα, αλλά είναι δοτή ή παράγωγη. Δεν αποτελεί ίδιο δικαίωμα των νομικών προσώπων που την ασκούν, αλλά ασκείται από τα πρόσωπα αυτά κατά παροχή εκ μέρους της πολιτείας. Επομένως, το κράτος μπορεί να αυξήσει ή να ελαττώσει ή και να άρει από τα εν λόγω νομικά πρόσωπα την εξουσία που τους έχει δώσει (Υπουργείο Εσωτερικών, 2009).

Ουσία και απόρροια της νομικής προσωπικότητας των τοπικών αυτοδιοικούμενων οργανισμών είναι η αυτοτέλεια τους έναντι της κρατικής διοίκησης. Ο τοπικός οργανισμός αποφασίζει αν και πως θα διεκπεραιώσει μια τοπική υπόθεση, την οποία εκτελεί με δικά του όργανα (Νόμος 3852/2010).

Η αυτοτέλεια των τοπικών οργανισμών είναι μια σύνθετη έννοια που περιλαμβάνει πολλές εξουσίες ή δικαιώματα. Διακρίνεται σε:

- Οργανική αυτοτέλεια: Είναι το δικαίωμα να έχουν και να εκτελούν τις αποφάσεις τους με δικά τους όργανα.

- Προσωπική αυτοτέλεια: Περιλαμβάνει το δικαίωμα εκλογής των διοικούντων αρχών και το δικαίωμα διορισμού, προαγωγής και παύσης των κυρίως υπαλλήλων καθώς και το δικαίωμα άσκησης ιεραρχικού ελέγχου επ' αυτών.
- Δημοσιονομική αυτοτέλεια: Είναι η οικονομική ανεξαρτησία του τοπικού οργανισμού, με την έννοια ότι μπορεί να έχει δική του περιουσία και δικά του έσοδα, να καθορίζει ελεύθερα τα έξοδα και τα έσοδα του, να συντάσσει δικό του προϋπολογισμό και απολογισμό, να επιβάλει δημόσια βάρη για την κάλυψη των εξόδων του και να ασκεί δικό του δημοσιονομικό αυτοέλεγχο.

Και οι τρεις είναι απαραίτητες για την ύπαρξη κάθε νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και αποτελούν την τυπική ή οργανωτική αυτοτέλεια σε αντίθεση με την ουσιαστική.

Η τοπική αυτοδιοίκηση διακρίνεται στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση και στη δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση απαρτίζεται από τους 900 Δήμους και τις 133 Κοινότητες που θεσμοθετήθηκαν με το νόμο 2539/97, γνωστό και ως Πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας». Η λειτουργία της πρώτης βαθμίδας τοπικής αυτοδιοίκησης διέπεται από τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα. Οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού αφορούν στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Η δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση περιλαμβάνει τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Οι 50 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις διακρίνονται α) στις απλές, η διοικητική περιφέρεια των οποίων συμπίπτει με την κρατική διοικητική περιφέρεια του νομού και β) στις ενιαίες ή διευρυμένες, η περιφέρεια των οποίων εκτείνεται στις κρατικές διοικητικές περιφέρειες περισσότερων νομών ή νομαρχιών. Τέλος, κάποιες διοικητικές περιφέρειες απλών νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων περιλαμβάνουν ως ιδιαίτερες διοικητικές περιφέρειες τα Επαρχεία. Η σπουδαιότητα του θεσμού των επαρχείων έγκειται στο γεγονός ότι αντιμετωπίζουν ουσιαστικές ανάγκες απομακρυσμένων, νησιωτικών κυρίως περιοχών.

Η αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του Σχεδίου Καλλικράτης δημιούργησε νέες ευρύτερες διοικητικές μονάδες με μεγαλύτερη έκταση και σαφώς περισσότερες αρμοδιότητες. Οι αλλαγές αυτές δημιούργησαν την αναγκαιότητα να αναδιοργανωθούν τα όργανα και οι θεσμοί των Δήμων και να δημιουργηθούν νέα. Σύμφωνα με το σχέδιο Καλλικράτης ενσωματώνονται νέες αρχές στην τοπική

αυτοδιοίκηση όπως η δημοκρατική διακυβέρνηση, η οποία ενισχύει τη συμμετοχή του πολίτη τόσο κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης πριν τη λήψη αποφάσεων, όσο και κατά τη διάρκεια του ελέγχου της εφαρμογής των αποφάσεων.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα για τις πόλεις στη σημερινή εποχή είναι η επαναδιατύπωση των αναπτυξιακών τους στόχων. Η αλλαγή αυτή καθορίζεται από την παγκοσμιοποίηση και επιτυγχάνεται μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η βιωσιμότητα του αστικού περιβάλλοντος είναι πιο επίκαιρη από ποτέ λόγω της παγκοσμιοποίησης, αφού καμιά πόλη ή καμιά χώρα δε μπορεί να αγνοεί την οικονομική πολιτική αλλά και την αδυναμία να αντιμετωπίσει τις διαφορές ανάμεσα στις σύγχρονες πόλεις.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τον τομέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι κρίσιμος για τους παρακάτω τρεις λόγους (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Υπουργείο Εσωτερικών, 2012):

Πρώτον, η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκροτεί μια μεγάλη οικονομική και πολιτική δύναμη ώστε να μπορεί να συμβάλει στην επαναδιατύπωση των όρων της ανάπτυξης με σχετικά αυτόνομους όρους, όπου η προστασία του περιβάλλοντος θα παίζει πρωταρχικό ρόλο. Δεύτερον, η προστασία του περιβάλλοντος σχετίζεται με πρότυπα συμπεριφοράς και με τον πολιτισμό. Η Ευρώπη παρέχει τον χώρο εκείνο όπου παρά την επιρροή των καταναλωτικών προτύπων συμπεριφοράς, ο χώρος προβάλλει ακόμη αντιστάσεις. Τρίτον, και σημαντικότερο, η πολιτική συγκρότηση της Ευρώπης είναι μια ανοιχτή διαδικασία και σε αυτήν ο ρόλος των πόλεων δεν έχει σαφώς καθοριστεί.

2.3 ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΙΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής σε οποιαδήποτε χωρικό επίπεδο, έτσι όπως πραγματοποιείται μέσα από τη χάραξη στρατηγικής και την επιλογή και εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων, προϋποθέτει, καταρχήν, ή σηματοδοτεί, εκ των υστέρων, τον προσδιορισμό της έννοιας της ανάπτυξης.

Το περιεχόμενο της έννοιας αυτής δεν είναι μονοσήμαντο ούτε ουδέτερο, αλλά είναι πολυδιάστατο, σε συνάρτηση με το χώρο, το χρόνο και το γενικότερο πλαίσιο αναφοράς καθώς και με το σύστημα αξιών και προτιμήσεων που υπάρχει πίσω από κάθε ορισμό (Λαμπριανίδης, 1992: 197).

Στην απλοποιημένη και ευρύτερα διαδεδομένη εκδοχή της η ανάπτυξη είναι συνώνυμη της αύξησης των παραγόμενων αγαθών ή της αύξησης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) και ιδιαίτερα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1960 οι στρατηγικές που προτείνονταν για την ανάπτυξη, κυρίως των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, είχαν ως βασικό άξονα την εκβιομηχάνιση: «Στην πράξη, σύμφωνα με τα θεωρητικά υποδείγματα που αναπτύχθηκαν, η μεγέθυνση αυτή θα επέλθει μέσα από την επέκταση του βιομηχανικού τομέα που θεωρείται ο πιο παραγωγικός τομέας της οικονομίας.» (Ρέππας, 1991: 24).

Σύμφωνα με το Νόμο του Υπουργείου Εσωτερικών (1986: 9 – 11), η αποκέντρωση και ο προγραμματισμός έχουν καταρχήν αντίρροπες κατευθύνσεις. Έτσι το κρίσιμο πρόβλημα δεν είναι αν χρειάζεται η αποκέντρωση και ο προγραμματισμός, αλλά το πόση αυτονομία και αποκέντρωση και σε ποιους φορείς και πόσος προγραμματισμός και από ποιους θα γίνεται. Η ανάγκη αυτή για τη σύνθεση και το συγκερασμό αποκέντρωσης και προγραμματισμού οδηγεί στο δημοκρατικό προγραμματισμό.

Με το Νόμο (1986: 9-11) αυτό θεσμοθετείται όλο το σύστημα αναπτυξιακού προγραμματισμού και συγκεκριμένα:

- Τα όργανα προγραμματισμού: Αυτά είναι οι κεντρικοί φορείς του δημόσιου τομέα που έχουν αυτή την αρμοδιότητα, τα περιφερειακά συμβούλια, τα νομαρχιακά συμβούλια, τα δημοτικά συμβούλια καθώς και τα συμβούλια των Αναπτυξιακών Συνδέσμων (Συμβούλια Περιοχής με το Ν. 2218/1994).

- Τα είδη αναπτυξιακών προγραμμάτων: Εδώ περιλαμβάνονται τα ετήσια και μεσοχρόνια αναπτυξιακά προγράμματα που κλιμακώνονται ανάλογα με το χώρο αναφοράς τους.
- Οι διαδικασίες κατάρτισης αναπτυξιακών προγραμμάτων: Πρόκειται για ένα ιεραρχημένο σύστημα κατακόρυφης διασύνδεσης των προγραμμάτων με τρόπο αμφίδρομο. Τα μεσοχρόνια προγράμματα καταρτίζονται από τα όργανα της αντίστοιχης χωρικής βαθμίδας με βάση το πλαίσιο που προσδιορίζεται από το πρόγραμμα της ανώτερης βαθμίδας και εγκρίνονται από το όργανο της ανώτερης βαθμίδας.
- Η χρηματοδότηση προγραμμάτων: Η χρηματοδότηση θα πρέπει να προβλέπεται από κάθε ετήσιο αναπτυξιακό πρόγραμμα ώστε να εξασφαλίζεται η πραγματοποίησή του.

Η ανάπτυξη συνδέεται με την αναδιοργάνωση του συστήματος προγραμματισμού κυρίως στις αποκεντρωμένες μορφές καθώς και με την προώθηση των συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη των αποφάσεων, σύμφωνα με το «Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983 -1987». Το πρόγραμμα υποστηρίζει ότι «Η αποκέντρωση και η περιφερειακή ανάπτυξη αποτελούν θεμελιακούς στόχους συνυφασμένους με τους στόχους του δημοκρατικού προγραμματισμού και του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού». Παράλληλα γίνεται πρόβλεψη για το θεσμό της Περιφέρειας: «Σε περιφερειακό επίπεδο όργανο προγραμματισμού σε πρώτη φάση θα αποτελέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο που αποτελείται από εκλεγμένους εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων. Το συμβούλιο αυτό θα μετεξελιχθεί σε τριτοβάθμιο όργανο Αυτοδιοίκησης στα πλαίσια του νέου κώδικα ΟΤΑ».

Στο επόμενο «Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1988 – 1992» εισάγεται η χωρική διάσταση του προγραμματισμού μέσω των θεσμικών διαστάσεων και των αναπτυξιακών προοπτικών που διαγράφονται με βασικό προσανατολισμό τις μορφές τοπικής ανάπτυξης.

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης ενισχύθηκε αρκετά από τη δεκαετία του 1980 και μετά εξαιτίας των πολιτικών τοπικής ανάπτυξης. Στη δραστηριότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης βασίσθηκαν πολλοί «νέοι θεσμοί» για την υποστήριξη της ενδογενούς τοπικής ανάπτυξης όπως:

- Ανασυγκροτήθηκαν οι δομές των οργανισμών για να στηριχθούν οι διάφορες μορφές συνεργασίες ή συνένωσης που παλιότερα είχαν απορριφθεί.
- Προωθήθηκε η οικονομική και αναπτυξιακή δραστηριότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης μέσω της ανάληψης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Στα πλαίσια των δύο πρώτων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και ειδικότερα του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος κάθε περιφέρειας υλοποιήθηκαν τα αντίστοιχα Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ευνοούν ή/και προϋποθέτουν τη συμμετοχή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων γενικότερα.

Ο Νόμος 2539/1997 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» εντάσσεται στο ευρύτερο σχέδιο ανασυγκρότησης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με το συμβολικό τίτλο «Ιωάννης Καποδίστριας» που έχει τους εξής στόχους (Υπ. Εσωτερικών, 1997: 13-19):

- ∅ Εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος.
- ∅ Εκσυγχρονισμός του τοπικού πολιτικού συστήματος.
- ∅ Τήρηση της νομιμότητας, διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και κοινωνικός έλεγχος στην άσκηση της τοπικής πολιτικής εξουσίας.
- ∅ Ενίσχυση του ρόλου της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με την ανάθεση σημαντικών αρμοδιοτήτων.
- ∅ Ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης ως προϋπόθεση για την οικονομική αυτοδυναμία και τη διοικητική της αυτοτέλεια.
- ∅ «Αναγέννηση των χωριών» και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Το σχέδιο «Ιωάννης Καποδίστριας» διακρίνεται σε τρία μέρη:

- ✓ Το νομικό, το οποίο αναφέρεται στη νομική διαδικασία των συνενώσεων.
- ✓ Το χωροταξικό, το οποίο αναφέρεται στην επιλογή μέσα σε κάθε νομό των κατάλληλων γεωγραφικών περιοχών των συνενώσεων.
- ✓ Το αναπτυξιακό, το οποίο συνίσταται στην κατάρτιση και υλοποίηση ενός προγράμματος για την εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών και της αναπτυξιακής προοπτικής των νέων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Με βάση το χωροταξικό σκέλος υλοποιήθηκε με το Ν. 2539/1997, το νομικό σκέλος. Έτσι, στις γεωγραφικές ενότητες που προσδιορίστηκαν κατά νομό συστάθηκαν αντίστοιχοι Δήμοι με τη συνένωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που ήδη υπήρχαν, ενώ σε περιορισμένες περιπτώσεις ορισμένες Κοινότητες αναγνωρίστηκαν σε Δήμους ή άλλες Κοινότητες παρέμειναν ως είχαν.

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σκέλους του σχεδίου «Ιωάννης Καποδίστριας» με τον ίδιο Νόμο θεσπίστηκε το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ) με 5ετή καταρχήν διάρκεια και δυνατότητα παράτασης κατά δύο χρόνια.

2.4 ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Διακρίνουμε δύο κατηγορίες της διοίκησης του κράτους ανάλογα με το από ποιον ασκείται. Κάποιες φορές ασκείται απευθείας από τα όργανα του κράτους και κάποιες άλλες φορές από τα όργανα των διαφόρων αυτοδιοικούμενων οργανισμών. Στην πρώτη περίπτωση γίνεται λόγος για κρατική διοίκηση και στη δεύτερη για αυτοδιοίκηση.

A. Κρατική Διοίκηση: Η διοίκηση στη χώρα μας σύμφωνα με το Σύνταγμα ασκείται με το αποκεντρωτικό σύστημα, δηλαδή η άσκηση της δημόσιας διοίκησης γίνεται και από τα κεντρικά κρατικά και από τα περιφερειακά όργανα.

B. Αυτοδιοίκηση: Το Σύνταγμα προβλέπει τη δημιουργία νομικών προσώπων τα οποία ασκούν δημόσια εξουσία. Αυτός ο τρόπος ονομάζεται αυτοδιοίκηση. Το κράτος δημιουργεί αυτά τα νομικά πρόσωπα και τους παρέχει εξουσία, επειδή κυριαρχεί η αντίληψη ότι με αυτό τον τρόπο μπορεί να μειωθεί το χάσμα ανάμεσα στον πολίτη και την εξουσία, να δημιουργηθούν ευκαιρίες ενεργητικής συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και να ενδυναμωθεί το αίσθημα της ευθύνης και του καθήκοντος απέναντι στην κοινωνία.

Ένας βασικός άξονας της ολοκληρωμένης τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής δεν μπορεί παρά να είναι η υποστήριξη και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Μέσω αυτής παράγεται ο τοπικός πλούτος, αυξάνεται η προστιθέμενη αξία, δημιουργούνται θέσεις εργασίας και διαχέονται τα θετικά αποτελέσματα της ανάπτυξης στον κοινωνικό ιστό.

Η συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα ισχυρό κριτήριο και βασική υποχρέωση των εταίρων. Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» θεσμοθετήθηκε προκειμένου να «θεραπευτούν» οι χρόνιες τοπικές και περιφερειακές αγκυλώσεις και να δημιουργηθεί η απαραίτητη κοινωνική, εδαφική και οικονομική συνοχή. Θα πρέπει να χωροθετηθούν εκείνες οι συνθήκες τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα που θα επιτρέψουν τη βιώσιμη λειτουργία της Αυτοδιοίκησης. Ο κάθε Δήμος θα πρέπει να αποτελέσει εδαφική έκταση με χωρικό – οικονομική ενότητα, που θα προσδιορίζει και τη μορφή της ανάπτυξης. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιδιώκει να

επιτύχει ισχυρές και ανταγωνιστικές Περιφέρειες αλλά και Δήμους, που θα δρουν σε ένα περιβάλλον οικονομικής αλληλεξάρτησης και θα συνεργάζονται σε τοπικές και διασυνοριακές συναλλαγές με τη χρήση καινοτομιών και τεχνολογίας.

Τα πλαίσια για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την τοπική ανταγωνιστικότητα προσδιορίζονται από σημαντικές γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε περιοχή, όπως η γεωγραφική έκταση, ο οικονομικός της χαρακτήρας, το σύστημα μεταφορών και επικοινωνίας, οι υποδομές υγειονομικής περίθαλψης κ.α. Οι παραπάνω παράγοντες πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη στη σχεδίαση της χωρητικότητας και του μεγέθους του κάθε Δήμου ώστε να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η συνοχή του (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Υπουργείο Εσωτερικών, 2012).

Η νέα οργάνωση απαιτεί εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και σημαντικούς οικονομικούς πόρους, οι οποίοι θα προέλθουν από την εφαρμογή της αποκέντρωσης. Η εφαρμογή αυτή θα δώσει τη δυνατότητα στους Δήμους να επιλύουν αποτελεσματικά τα όποια προβλήματα δημιουργούνται στο επίπεδο τους χωρίς επιπλέον καθυστερήσεις. Χρειάζονται λιγότερες και αρμονικότερες μονάδες με σαφέστερες αρμοδιότητες και προκαθορισμένα πεδία δράσης, με μεγαλύτερη πολιτική και κοινωνική αντιπροσωπευτικότητα και λογοδοσία και με πλουσιότερη αποτελεσματικότητα.

Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» περιλαμβάνει τη δραστική μείωση των 1034 ΟΤΑ σε 370, δημιουργεί 13 αιρετές Περιφέρειες, καταργεί 4000 νομικά πρόσωπα και δημοτικές επιχειρήσεις των Δήμων και θεμελιώνει 7 Γενικές Διοικήσεις που αντικαθιστούν τις σημερινές 13 κρατικές περιφέρειες.

Με το νόμο αυτό οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης και αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου και της έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας. Ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης αποτελείται πλέον από τις 13 περιφέρειες:

1. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
2. Κεντρικής Μακεδονίας
3. Δυτικής Μακεδονίας
4. Θεσσαλίας

5. Ηπείρου
6. Ιονίων νήσων
7. Δυτικής Ελλάδος
8. Στερεά Ελλάδος
9. Πελοποννήσου
10. Αττικής
11. Κρήτης
12. Νότιου Αιγαίου
13. Βόρειου Αιγαίου

Οι δήμοι αποτελούν το πρώτο βαθμό αυτοδιοίκησης και προκύπτουν από τις συνενώσεις των παλαιότερων δήμων ενώ απαρτίζονται από επιμέρους δημοτικές και τοπικές κοινότητες, οι οποίες ταυτίζονται με τους παλιούς δήμους και τα τοπικά διαμερίσματα αντίστοιχα. Έτσι δημιουργούνται λιγότεροι και ισχυρότεροι δήμοι (325 από τους 910). Στο σύνολο των αρμοδιοτήτων των νέων Δήμων προστίθενται και οι υπηρεσιακές μονάδες που ανταποκρίνονται στο σύνολο των τομέων δραστηριότητας τους. Όργανα του νέου Δήμου είναι ο Δήμαρχος, οι τομεακοί και τοπικοί Αντιδήμαρχοι και τα λοιπά όργανα που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

Οι αποφάσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να είναι δεσμευτικές για την κεντρική διοίκηση και θα πρέπει να θεσπιστεί η αναγκαιότητα της γνωμάτευσής της στις περιπτώσεις εθνικών και τομεακών πολιτικών με σημαντικές χωρικές επιπτώσεις. Έτσι, η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να παρεμβαίνει σε δύο επίπεδα (Καυκαλάς, 2002):

- Στο επίπεδο της κεντρικής διοίκησης
- Στα κατώτερα επίπεδα αυτοδιοικητικής οργάνωσης, εποπτικά και συντονιστικά

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι να διαχειρίζεται και να επιλύει τα προβλήματα των πολιτών σε τοπικό επίπεδο. Συνεπώς τόσο οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσο και τα διάφορα νομικά πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να εμπλακούν με διάφορους τρόπους σε ζητήματα τοπικής ανάπτυξης και να ενισχύσουν την τοπική επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη θεσμοθετείται στην Ελλάδα με το άρθρο 41 του Ν 2218/1994, το οποίο αναφέρει μεταξύ άλλων ότι:

«Οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους».

Ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σήμερα διευρύνεται, δεδομένων και των εξελίξεων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (Παππά, 2009):

- Το εθνικό κράτος αναπροσανατολίζεται προωθώντας ρόλο «κράτους – στρατηγείου» και επομένως προγραμματίζει την ανάπτυξη των επιτελικών λειτουργιών του και την αποκέντρωση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, με βάση και την αρχή της επικουρικότητας
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνεται γενικά ο ρόλος των περιφερειών και ειδικότερα ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες
- Σε διεθνές επίπεδο, οι πολίτες απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης αναζητούν απαντήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για τα ζητήματα της απασχόλησης της κοινωνικής φροντίδας και της πολιτιστικής ταυτότητας.

2.6 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παίζουν σημαντικό ρόλο σε όλες τις οικονομίες και είναι οι «παράγοντες» κλειδιά της απασχόλησης και του εισοδήματος καθώς και εκείνοι που δημιουργούν καινοτομία και ανάπτυξη. Ακόμα και στις φυσιολογικές οικονομίες, οι κυβερνήσεις έχουν αναγνωρίσει ότι προκειμένου να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρειάζονται ειδικές αρχές και προγράμματα. Ωστόσο, στη σημερινή εποχή, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν «χτυπηθεί» πολύ άσχημα από την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Ο τομέας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας στις χώρες υψηλού εισοδήματος, αλλά είναι λιγότερο ανεπτυγμένη στις χώρες με χαμηλό εισόδημα. Περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων, οι οποίες διαφέρουν ως προς το δυναμισμό τους, τη τεχνική πρόοδο και τη στάση του κινδύνου. Πολλές επιχειρήσεις είναι σχετικά σταθερές στην τεχνολογία και στις οικονομίες κλίμακας, ενώ άλλες είναι πιο προηγμένες τεχνολογικά, συμπληρώνοντας τις κρίσιμες εξειδικευμένες ανάγκες στα προϊόντα και στις υπηρεσίες.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι επιχειρήσεις και οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης απόκτησαν νέες ευκαιρίες για χρηματοδότηση σε μορφή χορηγίας από Ευρωπαϊκά ταμεία, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις σε έργα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, έρευνας και καινοτομίας, διεύρυνσης της χρήσης της τεχνολογίας, περιβαλλοντικά έργα κ.α. Ωστόσο λόγω της πρόσφατης χρηματοοικονομικής κρίσης έχει παρατηρηθεί μια μείωση των χρηματοδοτούμενων κεφαλαίων όχι μόνο προς την Ελλάδα αλλά προς όλες τις χώρες. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η εξάντληση των κεφαλαίων κίνησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ορισμένες χώρες έχουν εφαρμόσει συγκεκριμένα μέτρα, που χωρίς να συνεπάγονται πρόσθετες πιστώσεις, έχουν ως στόχο την ελάφρυνση της ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Δύο κύριοι τρόποι χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί αυτό: είτε νομικές κινήσεις για να μειωθούν οι καθυστερήσεις πληρωμών και να επιβληθεί πειθαρχία πληρωμής είτε τη μείωση των καθυστερήσεων των πληρωμών της κυβέρνησης. Οι κυβερνήσεις έχουν απλουστεύσει τις διαδικασίες και τις πολιτικές υποβολής προσφορών και συμβάσεων. Προκειμένου να αμβλυνθούν οι

επιπτώσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από τις ταυτόχρονες επιρροές της πτώσης των πωλήσεων και της δύσκολης πρόσβασης στη χρηματοδότηση, οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις για να αυξηθεί η διαθεσιμότητα των πιστώσεων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις: α) χρησιμοποιούν κίνητρα για τη δημιουργία και την επέκταση των συστημάτων εγγύησης των δανείων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και β) επιβάλλουν πειθαρχία ή κυρώσεις, θέτοντας στόχους για τη δανειοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις τράπεζες στις οποίες εφαρμόστηκε ανακεφαλοποίηση από δημόσια χρήματα.

Η Ελλάδα εισήγαγε ένα νέο καθεστώς εγγύησης πιστώσεων για τα κεφάλαια κίνησης, το οποίο είναι ένα σύστημα δημοσίου – ιδιωτικού επιμερισμού του κινδύνου όπου η κυβέρνηση καλύπτει το 80% των κινδύνων. Το πρόγραμμα αυτό προσφέρει δάνεια σταθερού επιτοκίου σε εκείνες τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν καταγραφεί κέρδη τα τελευταία τρία χρόνια. Το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και πολύ Μικρών επιχειρήσεων (TEMΠME A.E.), που συστάθηκε το Δεκέμβριο του 2008, εφάρμοσε το πρόγραμμα «Εγγύηση δανείου και του ποσοστού επιδότησης των τόκων για τα κεφάλαια κίνησης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων». Στο πρόγραμμα αυτό, η TEMΠME A.E. εγγυάται μέρος των δανείων που έχουν συναφθεί μεταξύ των μικρών/ πολύ μικρών επιχειρήσεων και των επικουρικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών με τέτοιο τρόπο ώστε ο επιχειρηματικός κίνδυνος να μοιράζεται. Ο προϋπολογισμός που διατέθηκε για την πρώτη φάση, ανέρχεται σε 100 εκατομμύρια ευρώ για τις επιδοτήσεις επιτοκίου και σε 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ για την κατανομή των εγγυήσεων.

Εν συντομία, το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις εγγυήσεις των δανείων του εργάσιμου κεφαλαίου και την πλήρη επιδότηση των επιτοκίων. Η διάρκεια του δανείου άρα και της εγγύησης αλλά και της επιδότησης είναι τρία έτη χωρίς να περιλαμβάνεται κάποια περίοδο χάριτος. Τα δάνεια επιδοτούνται από την TEMΠME AE έως και 80%, ενώ για το υπόλοιπο 20% που δεν είναι εγγυημένο η τράπεζα δε ζητά από τις επιχειρήσεις κάποια περαιτέρω εξασφάλιση. Το δάνειο δε μπορεί να υπερβαίνει το 30% του μέσου κύκλου εργασιών των τριών τελευταίων λογιστικών ετών και δε μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 350.000 ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο - ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τομέας της απασχόλησης και ειδικότερα οι εργασιακές σχέσεις έχουν επηρεαστεί από την πρόσφατη κοινωνικοοικονομική κρίση. Οι αλλαγές που σχετίζονται με πρακτικές όπως η μείωση των μισθολογικών απολαβών, η κατάργηση θέσεων απασχόλησης, η υπαγωγή χιλιάδων υπαλλήλων σε καθεστώς διαθεσιμότητας και μετακίνησης, οι αλλαγές στο πλαίσιο που ρυθμίζει τις εργασιακές σχέσεις για το καθεστώς των συλλογικών διαπραγματεύσεων, τις απολύσεις, τις αποζημιώσεις και τις διαδικασίες συνταξιοδότησης, καθώς και η απώλεια κεκτημένων κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων δημιουργούν ένα ιδιαίτερα ανασφαλές και αβέβαιο περιβάλλον για όλους.

Η εσωτερίκευση αυτού του αρνητικού πλαισίου αποτελεί μια ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία η οποία απαιτεί ψυχραιμία και κυρίως ορθολογισμό ως προς την αντιμετώπισή της. Οι επιπτώσεις αυτών των αλλαγών εκτός από το ψυχολογικό στρες που προκαλούν, εντείνουν το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας για το μέλλον. Μ' αποτέλεσμα το άγχος και η απαισιοδοξία να κυριεύουν στη ζωή των ανθρώπων. Παράλληλα δημιουργείται ένας ιδιαίτερα ανταγωνιστικός χώρος στον οποίο δημιουργούνται πρόσφορες συνθήκες για την ευδοκίμηση φαινομένων εκμετάλλευσης και νοσηρού ανταγωνισμού, με άμεση συνέπεια την απώλεια της κοινωνικής αλληλεγγύης μέσα στους χώρους της εργασίας.

Η ανάπτυξη υγιών επιχειρηματικών δυνάμεων λοιπόν, δεν είναι εύκολο να αναπτυχθεί, καθώς όλα αυτά τα φαινόμενα δημιουργούν ένα προβληματικό κοινωνικό περιβάλλον.

3.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Παρακάτω παρουσιάζεται η πρόταση της Ερευνητικής Μονάδας Οικονομικής Κρίσης για την έξοδο από την Κρίση της ευρωζώνης. Πρόκειται για μια πρόταση που συντάχθηκε από τους Γιάννη Βαρουφάκη και Stuart Holland και φέρει το όνομα «μετριοπαθής πρόταση» (Varoufakis and Holland, 2011). Ο λόγος που ονομάζεται έτσι είναι διότι, παρόλο που η βασική της παραδοχή έχει θεωρηθεί τολμηρή από πολλούς, στην ουσία δεν απαιτεί καμιά ριζική αλλαγή σε ότι αφορά τη δομή και τους θεσμούς της ευρωζώνης.

Η εν λόγω βασική παραδοχή είναι ότι, όσο οι ηγέτες της ευρωζώνης επιμένουν να αντιμετωπίζουν την Κρίση ως κρίση χρέους μερικών χωρών, αντί ως δομική κρίση της ευρωζώνης ολόκληρης η οποία οφείλεται στην κατάρρευση του τραπεζικού τομέα, το ευρωσύστημα είναι καταδικασμένο. Χρειάστηκε να περιμένουμε μέχρι την (τοξική) Συμφωνία της 21ης Ιουλίου 2011 που οδήγησε, από τη μία, την Ιταλία και την Ισπανία, και από την άλλη, τις γαλλογερμανικές τράπεζες στο χείλος της χρεοκοπίας, για να καταδειχθεί με αυτό τον τρόπο η συστημικότητα της Κρίσης και το ότι δεν αφορά μόνο μερικές υπερχρεωμένες χώρες.

Από τότε έχουμε μια σειρά από σχέδια τα οποία διαφέρουν μεν από τη «μετριοπαθή πρόταση», αλλά συμμερίζονται δύο βασικές παραδοχές της: πρώτον, η σημερινή «μνημονιακή» πορεία της ευρωζώνης (η πολιτική διμερών δανείων τύπου Μνημονίου-EFSF, η προσπάθεια να αγνοείται ο πτωχευμένος τραπεζικός γαλλογερμανικός τομέας και, τέλος, η αυστηρή λιτότητα) οδηγεί στην επιδείνωση της Κρίσης και φέρνει πιο κοντά το τραγικό φινάλε του ευρώ. Και, δεύτερον, για να αποφευχθεί αυτό το φινάλε, απαιτείται βαθιά χειρουργική επέμβαση στους θεσμούς της ευρωζώνης ώστε να ενισχυθούν τα σαθρά θεμέλιά της.

Τον Φεβρουάριο του 2011, και ενόψει της ευρωπαϊκής Συνόδου του Μαρτίου, το βελγικό ινστιτούτο Bruegel δημοσιοποίησε την πρότασή του για την έξοδο της Ευρώπης από την οικονομική κρίση.

Οι Darvas, Pisani-Ferry και Sapir προτείνουν μια στρατηγική που περιλαμβάνει τρεις άξονες: ο πρώτος αφορά την *εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος στις χώρες της*

ευρωζώνης, ο δεύτερος την εξεύρεση μιας μεθόδου για να μειωθεί το ελληνικό δημόσιο χρέος και ο τρίτος την προώθηση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των περιφερειακών χωρών (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία).

Σχετικά με τον πρώτο από τους παραπάνω άξονες, η πρόταση Bruegel υποστηρίζει την υλοποίηση αξιόπιστων και αυστηρών «τεστ αντοχής» (stress tests) ως απόλυτη προτεραιότητα για τις τράπεζες της ευρωζώνης, αναφέροντας μάλιστα ότι θα ήταν σκόπιμη και η συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την έγκυρη διεξαγωγή αυτών των τεστ.

Σε ότι αφορά τη μείωση του ελληνικού δημόσιου χρέους, η έκθεση αναφέρει ότι η Ελλάδα δεν θα είναι σε θέση να ξεπληρώσει το χρέος, ακόμα και αν τα μέτρα της «ήπιας αναδιάρθρωσης» εφαρμοστούν με επιτυχία: τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη μείωση του επιτοκίου δανεισμού από την ΕΕ στο 3,5%, την επιμήκυνση της περιόδου αποπληρωμής, καθώς και την επαναγορά των ομολόγων που κατέχει η ΕΚΤ από την ευρωζώνη (EFSF). Με τις ήπιες αυτές προσαρμογές, για να καταφέρει η Ελλάδα να μειώσει το χρέος στο 60% του ΑΕΠ έως το 2034, θα πρέπει –σύμφωνα με την έκθεση Bruegel– να έχει για τα επόμενα 20 χρόνια πρωτογενές πλεόνασμα τουλάχιστον 6% – κάτι το οποίο οι συγγραφείς θεωρούν απίθανο να επιτευχθεί. Με αυτό λοιπόν ως δεδομένο, οι Darvas, Pisani-Ferry και Sapir προτείνουν την *αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους της Ελλάδας*, και πιο συγκεκριμένα, την *περικοπή περίπου του 30% του εμπορεύσιμου δημόσιου χρέους* ώστε αυτό να γίνει «βιώσιμο» (να υπάρξει δηλαδή ρεαλιστική προοπτική αποπληρωμής του). Το ακριβές ποσοστό της μείωσης προτείνεται να αξιολογηθεί από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Ο τρίτος άξονας της πρότασης Bruegel αναφέρεται στην ενίσχυση της προσαρμογής και της ανάπτυξης των περιφερειακών χωρών μέσω δημοσιονομικής λιτότητας, μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και καλύτερης αξιοποίησης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων.

3.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Οι επιχειρήσεις για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που προκύπτουν εξαιτίας της κρίσης, μέχρι σήμερα, έχουν προβεί στις παρακάτω ενέργειες:

1. Μείωση εξόδων διαφήμισης
2. Περικοπές Bonus
3. Μείωση εξόδων Μάρκετινγκ
4. Μείωση τιμών προϊόντων/υπηρεσιών
5. Μείωση εξόδων εκπαίδευσης εργαζομένων
6. Αύξηση εξόδων διαφήμισης
7. Αύξηση εξόδων Μάρκετινγκ
8. Αύξηση τιμών
9. Απολύσεις προσωπικού/στελεχών

Το 77% των στελεχών της αγοράς εκτιμούν ότι η κρίση έχει επιδράσει αρνητικά στον κλάδο τους, από τα οποία το 61% προβλέπει περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης.

Το 54,6% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα δηλώνει ότι έχει ήδη πληγεί σημαντικά από την οικονομική κρίση και το 44,5% του συνόλου των επιχειρήσεων προβλέπει περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασής τους.

Η κρίση έχει επιδράσει αρνητικά κυρίως στις πωλήσεις, τα κέρδη, τον αριθμό των πελατών και τα μερίδια αγοράς των πληγέντων επιχειρήσεων. Από την κρίση επλήγησαν κυρίως οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Από άποψη πωλήσεων (τζίρου) έχει κυρίως πληγεί ο κλάδος του Εμπορίου, δεύτερος ο κλάδος των Υπηρεσιών και λιγότερο ο κλάδος της Βιομηχανίας.

Οι επιχειρήσεις εκτιμούν ότι πέρα από τις ενέργειες στις οποίες θα προβούν οι ίδιες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης, ο αμέσως επόμενος σημαντικότερος παράγων είναι ο τρόπος που θα χειριστεί το κράτος την οικονομική κρίση.

Τα τελευταία χρόνια οι ΜΜΕ άρχισαν να προσελκύουν το ενδιαφέρον των ασκούντων πολιτική τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προκειμένου λοιπόν οι εθνικές κυβερνήσεις αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση να βοηθήσουν τις ΜΜΕ να ξεπεράσουν τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν λόγω της οικονομικής

κρίσης και να δώσουν κίνητρα και στρατηγικές ενίσχυσης προς την ανάπτυξη λαμβάνουν σειρά μέτρων προς αυτήν την κατεύθυνση.

Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνονται και τα θέματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ακολουθώντας τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της εναρμόνισης μας με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, ασχολήθηκε και ασχολείται ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια με την σε βάθος μελέτη των γενικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αλλά και των ειδικών προβλημάτων εκάστου τομέα όπως της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών. Στόχος των εξειδικευμένων αυτών μελετών είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των τρόπων παροχής υποστήριξης προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης κατάλληλων προγραμμάτων και της δημιουργίας ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος που θα συμβάλει στην επίλυση των διαφόρων προβλημάτων τους και στην περαιτέρω ανάπτυξη τους.

Η στρατηγική ενίσχυσης που ακολουθεί το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού για στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ, βασίζεται στην (Ευρωπαϊκή Χάρτα) για τις μικρές επιχειρήσεις.

Οι στρατηγικές ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- a) Τη δημιουργία απλοποιημένου νομικού, θεσμικού και διοικητικού πλαισίου για τη λειτουργία τους
- b) Τη βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος
- c) Την υποβοήθησή τους ώστε να διεθνοποιήσουν τις δραστηριότητές τους και να αναπροσανατολίσουν ανάλογα την ακολουθούμενη στρατηγική, μέσω βελτιωμένων συστημάτων και υπηρεσιών πληροφόρησης.
- d) Τη βελτίωση της πρόσβασης τους στην έρευνα, στην τεχνολογική ανανέωση, στην κατάρτιση και στις υπηρεσίες πληροφόρησης
- e) Τη λεπτομερή μελέτη των γενικών και ειδικών προβλημάτων εκάστου τομέα και κλάδου αντίστοιχα.
- f) Την εισαγωγή προγραμμάτων και σχεδίων που διευκολύνουν τη μακροχρόνια πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά μέσα

- g) Τη δημιουργία των απαραίτητων ενδιάμεσων φορέων που θα ασχολούνται με τα θέματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και θα έχουν υποστηρικτικό ρόλο για την πρόοδο και την ανάπτυξη τους
- h) Τη μείωση και απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών
- i) Την υιοθέτηση καινοτόμων στρατηγικών διοίκησης
- j) Την εκπαίδευση των ιδιοκτητών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, 2012).

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια 12.000 ΜΜΕ οδηγήθηκαν σε κλείσιμο ενώ καθημερινά ο αριθμός των επιχειρήσεων που βάζουν λουκέτο ανέρχεται στις πέντε μεσοβαρότατες συνέπειες στην οικονομία και αυξάνοντας ακόμη περισσότερο την ανεργία και την ύφεση. Προτάσεις και άμεσα μέτρα στήριξης προς αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να ληφθούν άμεσα και να σταθεί αλληλέγγυος η κυβέρνηση, το κράτος ειδικά μετά τις αποφάσεις του Γιούρογκρουπ που δημιούργησαν χίλια προβλήματα στις ΜΜΕ και γενικά στην οικονομία του τόπου.

A) Θα πρέπει να δοθεί ρευστότητα για να διασωθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και να μπορέσουν να επανεκκινήσουν οι ίδιες ώστε να μπορέσει να επανεκκινήσει και η οικονομία.

B) Η ΟΕΒ έχει εκδώσει υπόμνημα με εμπειριστατωμένες εισηγήσεις για σταθεροποίηση και ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Σταδιακή αποδέσμευση όλων των ποσών καταθέσεων (40%) νομικών προσώπων, ώστε οι επιχειρήσεις να μπορέσουν έστω και με το μικρό αυτό ποσοστό των κεφαλαίων τους, να λειτουργήσουν.

Γ) Επίσης, μέτρα και ενέργειες πρότεινε η επιτροπή Εμπορίου για στήριξη των ΜΜΕ:

1. Η μείωση των ενοικίων που θα απαμβλύνουν το τεράστιο πρόβλημα που δημιουργείται εξαιτίας αυτής της πρωτόγνωρης, οικονομικής βαθιάς κρίσης που διέρχεται ο τόπος μας
2. Την επιμήκυνση του δανείων με μια περίοδο χάριτος ούτως ώστε να μειωθεί η σχετική δόση των δανείων
3. Τη μείωση γενικά των επιτοκίων και την υλοποίηση του εγγυοδοτικού φορέα για παροχή ρευστότητας
4. Μείωση ηλεκτρικού ρεύματος

5. Προώθηση του μηχανισμού χρηματοδότησης των ΜΜΕ σε συνεργασία με ΕΤΕΠ
6. Μείωση του φορολογικού βάρους των επιχειρήσεων.
7. Η Επιτροπή Εμπορίου πρέπει να ρυθμίσει νομικά αυτό το ζήτημα, δηλαδή τη στήριξη που αναμένουν οι χιλιάδες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Θα είναι φιλί ζωής, ένεση για να κρατηθεί η ραχοκοκαλιά της οικονομίας ζωντανή (Λευτέρης Χριστοφόρου- Νέα Αμμόχωστος 2013).

Δ) Μέτρα κατά της κρίσης εισηγείται και η Κεντρική Επιτροπή της ΠΟΒΕΚ η οποία ασχολήθηκε με την κρίση και τις συνέπειες κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν:

1. Να μειωθούν τα ενοίκια με νομοθετική ρύθμιση κατά 50%
2. Τα υφιστάμενα δάνεια θα πρέπει να τύχουν επιμήκυνσης, ούτως ώστε για μια περίοδο αναστολής πληρωμής των δόσεων να μικρύνει και η δόση για να μπορέσουν να τα αποπληρώσουν
3. Μείωση των επιτοκίων γενικά, γιατί αυτήν την στιγμή είναι πολύ υψηλά και
4. Επιβάλλεται η δημιουργία ενός εγγυοδοτικού οργανισμού

Ε) Ιδέες στήριξης και ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων διατυπώθηκαν και στις πρόσφατες προεδρικές εκλογές.

Στ) Μέτρα και εισηγήσεις θα πρέπει να πάρουν με δική τους πρωτοβουλία και οι επιχειρήσεις προς αντιμετώπιση της κρίσης και ορισμένα από αυτά είναι:

- Ø Συγχωνεύσεις με άλλες επιχειρήσεις με σκοπό της μείωσης των λειτουργικών εξόδων
- Ø Μείωση των τιμών
- Ø Μείωση δαπανών και γενικά των λειτουργικών εξόδων
- Ø Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων στήριξης
- Ø Στόχευση και επέκταση σε άλλες ευρωπαϊκές αγορές
- Ø Νέες ιδέες και καινοτομία
- Ø Δημιουργία συντονιστικού φορέα αξιοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων

Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Είναι βέβαιο ότι τα μέτρα για την αντιμετώπισή τους που εφαρμόζονται θα κριθούν για την αποτελεσματικότητά και την αποδοτικότητά τους και θα διδάσκονται ως ορθό ή ατυχές παράδειγμα στα πανεπιστήμια για πολλά χρόνια.

Η κρίση απαιτεί την υιοθέτηση του κατάλληλου μείγματος νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής αλλά και το διεθνή συντονισμό. Η νομισματική πολιτική έχει αντιδράσει με δύο τρόπους: μείωσε τα επιτόκια παρέχοντας ταυτόχρονα ενέσεις ρευστότητας στο σύστημα. Όμως παρά τις νομισματικές παρεμβάσεις που έγιναν, κρίθηκε απαραίτητη η παρέμβαση της δημοσιονομικής πολιτικής. Διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ και το ΔΝΤ συνέστησαν τη στήριξη της οικονομίας μέσω της υιοθέτησης «δημοσιονομικών πακέτων». Τα πακέτα αυτά περιλαμβάνουν εκτός από μέτρα διασφάλισης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέτρα όπως η μείωση της φορολογίας ή η ενίσχυση των δημοσίων δαπανών για την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης.

Ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει αναγνωριστεί ως ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη των χωρών. Για το λόγο αυτό στηρίζονται μέσω μιας πληθώρας μέτρων, που στόχο έχουν, από τη μία να ενισχύσουν την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων και από την άλλη να κατευθύνουν την παραγωγή ή/ και τις μεθόδους της προς τα πεδία εκείνα με τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, τα οποία ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στα διεθνή πρότυπα ζήτησης. Έτσι διακρίνονται διάφορες κατηγορίες ενίσχυσης οι οποίες προωθούν τη δράση ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων:

- a) Άμεση χρηματοδότηση σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία
- b) Διαρθρωτικά ταμεία
- c) Πρωτοβουλίες χρηματοδοτούμενες από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία

Η επιχειρηματική ανάπτυξη και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δε συμβαδίζουν με την οικονομική μεγέθυνση της Ελλάδας. Συνεπώς οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν οξύμενο διεθνή και εγχώριο ανταγωνισμό καθώς και την προοπτική περαιτέρω συρρίκνωσης. Η έλλειψη κατάλληλα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού επίσης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες ανάπτυξης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Για

να αντιμετωπιστούν όλα αυτά τα προβλήματα ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν ορισμένα μέτρα, όπως:

- Έρευνα και ανάπτυξη: Οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αναγκαίο να δαπανήσουν σημαντικά ποσά για έρευνα και ανάπτυξη προκειμένου να αναπτύξουν βελτιωμένα ή νέα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η νέα τεχνολογία δημιουργεί μονοπωλιακό περιβάλλον για μια επιχείρηση καθώς και τη δυνατότητα δημιουργίας υψηλών κερδών για την ανάπτυξη και τη χρήση νέας τεχνολογίας.
- Συνεργασίες επιχειρήσεων: Η συνεργασία των επιχειρήσεων προάγει την παραγωγικότητα, την ανάπτυξη καινοτομίας και την ανταγωνιστική θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Δραστηριοποίηση σε κυσέλες της αγοράς: Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα πρέπει να προσπαθήσουν να εξειδικευθούν στην παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων προσανατολιζόμενες προς τις ιδιαίτερες προτιμήσεις των καταναλωτών, αναπτύσσοντας ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που δε μπορούν να μιμηθούν εύκολα.
- Βελτίωση των διοικητικών και φορολογικών ρυθμίσεων: Οι διοικητικές ρυθμίσεις και η γραφειοκρατία δυσκολεύουν τη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξή τους. Οι έκτακτες φορολογικές επιβαρύνσεις ή αλλαγές θα πρέπει να αποφεύγονται διότι αναμφίβολα δημιουργούν αβεβαιότητα και έχουν αρνητικές επιπτώσεις.
- Πληροφόρηση: Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός καθιστά την πληροφόρηση επιτακτική ανάγκη για τις επιχειρήσεις. Τα κράτη εφαρμόζουν νέα μέτρα ώστε να βελτιωθεί η δυνατότητα πρόσβασης στη συγκέντρωση των πληροφοριών είτε σε φυσική μορφή σε τοπικό επίπεδο είτε μέσω του διαδικτύου.
- Ενίσχυση της ρευστότητας: Οι αρμόδιες Εποπτικές Αρχές σε συνεργασία με την Κυβέρνηση πρέπει να προχωρήσουν σε άρση των περιορισμών που επιβλήθηκαν μετά το μνημόνιο ώστε να ομαλοποιηθεί το τραπεζικό σύστημα και να υποβοηθηθούν οι επενδύσεις και η αγορά γενικότερα.
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων στήριξης: Υπάρχουν πολλά προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Θα είναι χρήσιμο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να

ενταχθούν σε ένα τέτοιο πρόγραμμα στήριξης γιατί θα ενισχύσει τις επιχειρηματικές δράσεις και ενέργειές τους.

- Κατανόηση πραγματικότητας: Οι επιχειρήσεις στη πλειοψηφία τους δεν αντιλαμβάνονται και δεν αντιδρούν έγκαιρα στις μεταβολές του περιβάλλοντός τους. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι ο παγιωμένος τρόπος σκέψης, τα στερεότυπα που συχνά αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις και τα οποία αδυνατούν να ελέγξουν και να αλλάξουν καθώς επίσης και η θεωρία ότι αυτές είναι άτρωτες και ότι τίποτα δε της αγγίζει. Γι' αυτό θα πρέπει να είναι πιο προσεκτικές, να μελετούν με προσοχή τα όποια σημάδια εμφανίζονται στο κλάδο τους ή στο οικονομικό περιβάλλον αλλά και να ακούνε τις γνώμες των υπαλλήλων γιατί εκείνοι μεταφέρουν τον έξω κόσμο στην εταιρεία.
- Μείωση κόστους και βελτίωση της παραγωγικότητας: Σε περιόδους ύφεσης οι επιχειρήσεις σχεδιάζουν προγράμματα "σμίκρυνσης", τα οποία περικόπτουν κόστη σε κάθε τμήμα της αλυσίδας αξίας. Ο πρώτος στόχος είναι οι εργαζόμενοι και ιδιαίτερα τα μεσαία διοικητικά στελέχη των οποίων ο αριθμός περιορίζεται μέσω απολύσεων ή/και πακέτων εθελούσιας εξόδου. Η λύση της περικοπής κόστους ή της μείωσης του εργατικού κόστους όταν τα σημάδια της ύφεσης είναι πλέον εμφανή δε φέρνει τις περισσότερες φορές τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι προδραστικές και να μην αντιδρούν σπασμωδικά σε γεγονότα. Θα πρέπει να αξιολογήσουν το χαρτοφυλάκιο τους και να περικόψουν εκείνα τα οποία είναι ζημιογόνα και δεν αναμένεται να παρουσιάσουν ανάπτυξη στο μέλλον.
- Αναθεώρηση στρατηγικής – Αναζήτηση συνεργειών: Το πρόβλημα είναι ότι οι περισσότεροι όμιλοι επιχειρήσεων σκέπτονται με τα νοητικά μοντέλα του παρελθόντος και αδυνατούν να κατανοήσουν ότι η ύπαρξη πολλών θυγατρικών συνεισφέρει στην αύξηση του κόστους σε μια εποχή "ισχνών αγελάδων". Οι επιχειρήσεις είναι αναγκαίο να ξεκαθαρίσουν ποιος είναι ο πυρήνας των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων και να απομακρύνουν το οτιδήποτε δεν είναι συμβατό με αυτόν ακόμα και αν είναι κερδοφόρο. Θα πρέπει να μειώσουν τα κόστη που προκύπτουν από δραστηριότητες που επαναλαμβάνονται και να αξιοποιήσουν κάθε συνέργεια που προκύπτει στα πλαίσια του ομίλου.

- Αναζήτηση ριζοσπαστικών ιδεών ανάπτυξης: Σε μια ύφεση οι επιχειρήσεις θα πρέπει να σκεφτούν διαφορετικά και να υιοθετήσουν ριζοσπαστικές απόψεις που θα αποφέρουν κέρδος. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να αναζητηθούν νέες πηγές ανάπτυξης πωλήσεων και να αναζητήσουν νέες ιδέες από τα μεσαία διοικητικά στελέχη που βρίσκονται πιο κοντά στον πελάτη και γνωρίζουν τις ανάγκες τους. Ακόμη είναι χρήσιμο να συσφιχτούν οι σχέσεις της επιχείρησης με τους πελάτες και τους προμηθευτές ώστε να βελτιωθεί η ροή των προϊόντων και των πληροφοριών τους.
- Έμφαση στην ποιότητα και ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων: Η ύφεση πρέπει να κριθεί ως διαδικασία επαναξιολόγησης των στελεχών, επιβράβευσης των καλύτερων και ανάπτυξης όλων. Δυστυχώς όμως πολύ λίγες επιχειρήσεις διενεργούν κάτι τέτοιο. Οι περισσότερες περικόπτουν τα προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης των ανθρώπων τους γιατί θεωρούν ότι οι δαπάνες είναι πολύ μεγάλες. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν οι επιχειρήσεις ότι το ανθρώπινο δυναμικό είναι το κυριότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημά τους και ότι αν τα κόστη είναι μεγάλα, μπορούν να επαναξιολογήσουν τα διάφορα προγράμματα εκπαίδευσης και όχι να τα καταργήσουν τελείως.

3.4 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Η ελληνική οικογένεια καθημερινά έρχεται αντιμέτωπη με αυξανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις, ιδιαίτερα σε μια οικονομική συγκυρία όπου τα έσοδα μειώνονται και οι δαπάνες λόγω φόρων, πρόσθετων εισφορών και επιβαρύνσεων αυξάνονται. Για εκατομμύρια Έλληνες, οι οικογενειακές δαπάνες επαναπροσδιορίζονται καθημερινά με σκοπό τη μεγαλύτερη συμπίεση του κόστους της οικογενειακής διαβίωσης. Ειδικότερα οι δαπάνες για τα καθημερινά είδη πρώτης ανάγκης, τα έξοδα μετακίνησης κ.α. έχουν μπει σε άμεση διαδικασία αναθεώρησης. Όλοι προσπαθούν να βρουν τρόπους να μειώσουν τα έξοδα τους καθώς τα έσοδα τους έχουν ήδη μειωθεί δραματικά.

Όλα αυτά είναι συνέπειες ενός κατά κοινή ομολογία, χρεοκοπημένου μοντέλου κοινωνικής και οικονομικής λειτουργίας το οποίο πλήττει καθημερινά εκατομμύρια οικογένειες, νέους, εργαζόμενους, ανέργους και συνταξιούχους. Η αναζήτηση εναλλακτικών διαδρομών αντιμετώπισης της κρίσης είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να δημιουργηθεί μια δυναμική στάση απέναντι στην παθογένεια και την απαισιοδοξία που γεννά η κρίση. Σε τοπικό επίπεδο έχουν δημιουργηθεί κάποιες μορφές συλλογικότητας είτε με τη βοήθεια της τοπικής αυτοδιοίκησης είτε όχι.

Η αντιμετώπιση της κρίσης απαιτεί υψηλό βαθμό συνειδητοποίησης, ωριμότητας, αίσθηση ευθύνης, εφευρετικότητας και πολλές φορές την ανάληψη ρίσκου. Όλα αυτά όμως πρέπει να συνδυάζονται με τις απαραίτητες γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων απέναντι στην κρίση.

Στις διαδικασίες αυτές σημαντικό μερίδιο ευθύνης έχουν και οι απλοί πολίτες, οι οποίοι είτε με τη ψήφο τους είτε με την ανοχή τους είτε με την απάθειά τους, δίνουν τη δύναμη και τη δικαιοδοσία σε άλλους να καθορίζουν συλλογικά τους όρους της διαδικασίας που λέγεται «οργάνωση της κοινωνίας» σε όλα τα επίπεδα.

Το ίδιο συμβαίνει και με τους τρόπους υπέρβασης της κρίσης. Όσο σημαντικό είναι να διαμορφωθούν συλλογικοί όροι υπέρβασης και αναστροφής του αρνητικού κλίματος, άλλο τόσο σημαντικό είναι να αντιδράσουν και τα ίδια τα άτομα απέναντι

στην κρίση παρεμβαίνοντας στην καθημερινότητα τους. Μια σημαντική προσπάθεια υπέρβασης της κρίσης είναι η νέα επιχειρηματικότητα που μπορεί να αναπτυχθεί στη γεωργία, τον τουρισμό, τη βιοτεχνία και τις νέες τεχνολογίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα που αναπτύσσεται ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες. Μια άλλη σημαντική κίνηση είναι η στροφή στις βιολογικές καλλιέργειες και στη κατάργηση των φυτοφαρμάκων και των διάφορων άλλων χημικών. Οι βιολογικές καλλιέργειες αποτελούν μια ανερχόμενη αγορά καθώς τα διατροφικά σκάνδαλα που υπάρχουν, αναγκάζουν τους ανθρώπους να στραφούν στα βιολογικά προϊόντα. Μια άλλη διαδεδομένη πρακτική είναι η «κοινωνική οικονομία». Η πρακτική αυτή υιοθετεί την καινοτομία και βασίζεται στις αρχές της βιώσιμης διοίκησης και ανάπτυξης. Συνήθως αναπτύσσεται εκεί που η κρατική παρέμβαση αδυνατεί να λειτουργήσει με αποτελεσματικότητα. Το κύριο χαρακτηριστικό της είναι ο κοινωνικός της προσανατολισμός σε μία προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός και να παραχθούν αγαθά και υπηρεσίες που καλύπτουν βασικές κοινωνικές ανάγκες μέσα από την προώθηση της απασχόλησης και τη δημιουργία ήπιων και σχετικά προστατευόμενων θέσεων εργασίας (Αδάμ & Παπαθεοδώρου, 2010).

Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει και μια άλλη εναλλακτική πρακτική, η αγορά αγροτικών προϊόντων χωρίς την ύπαρξη μεσαζόντων. Στόχος των προσπαθειών αυτών είναι η παροχή βιολογικών κυρίως προϊόντων σε μια λογική και χωρίς υπεραξία τιμή, με σκοπό την κάλυψη πραγματικών αναγκών τόσο των παραγωγών όσο και των καταναλωτών. Η πρακτική αυτή αρχίζει να διαδίδεται σιγά σιγά και να αναπτύσσεται σε εύρος καθώς περιλαμβάνει όλο και περισσότερα είδη.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι μια πρακτική που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια, αφού έχει ως επίκεντρο στρατηγικής την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Τα προϊόντα που παράγονται, οι υπηρεσίες και οι διαδικασίες παραγωγής δίνουν προτεραιότητα στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιχειρεί όσο το δυνατόν περισσότερο άσκοπη μείωση της χρήσης φυσικών, οικονομικών και ανθρώπινων πόρων στοχεύοντας στην ποιότητα και όχι στη μαζική και τυποποιημένη βιομηχανική παραγωγή. Μπορεί να συνδυαστεί με τον αγροτουρισμό και άλλες μορφές τουριστικής επιχειρηματικότητας.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η αντιμετώπιση της κοινωνικοοικονομικής κρίσης δεν αποτελεί ατομικό φαινόμενο αλλά απαιτεί την ενεργοποίηση όλων, βαθιά συνειδητοποίηση, υψηλό βαθμό ωριμότητας, κοινωνικές, οικονομικές, θεσμικές και πολλές άλλες ριζικές μεταρρυθμίσεις. Κομβικό σημείο στη διαδικασίες περιστολής των αρνητικών συνεπειών της κρίσης αποτελεί ο βαθμός κατανόησης και ερμηνείας της με ορθολογικούς όρους.

Η κρίση δεν αποτελεί μόνιμο χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας, αλλά ένα φαινόμενο το οποίο μπορεί να αντιστραφεί προς μια θετική κατεύθυνση αρκεί να συντρέξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι αποτελούμε ως κοινωνία το μικρό μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου.

Καταλήγουμε λοιπόν στο ότι είναι σημαντικό να παλεύουμε για το μετασχηματισμό του κόσμου ξεκινώντας από την καθημερινότητά μας και αλλάζοντας τον δημιουργικά με βλέμμα στο μέλλον και σε μια κοινωνία που θα διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή για όλους, την ανάπτυξη, την αλληλεγγύη, την κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή.

3.6 ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ο νέος Δήμος Πατρέων έχει 213.984 μόνιμους κατοίκους και αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο Δήμο της χώρας. ο Δήμος της Πάτρας είναι ο ισχυρότερος Δήμος της Ενότητας Αχαΐας αλλά και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ο Δήμος σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3852/2010, διοικείται από το Δημοτικό Συμβούλιο, την Οικονομική Επιτροπή, την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, την Εκτελεστική Επιτροπή και το Δήμαρχο.

Το Επιμελητήριο Αχαΐας αποτελεί έναν από τους σημαντικούς φορείς εκπροσώπησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς σύμφωνα με Υπουργική Απόφαση, τα Επιμελητήρια χρηματοδοτούνται με ένα συγκεκριμένο ετήσιο ποσό προκειμένου να διεκπεραιώσουν τις υπηρεσίες τους.

Ύστερα από τη συγχώνευση του πρώην Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου και του Επαγγελματικού και Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου το 1988 δημιουργήθηκε το επιμελητήριο Αχαΐας. Το επιμελητήριο μέσα από διάφορες και ποικίλες δράσεις προσπαθεί να διευκολύνει τους εμπόρους και τους λοιπούς επιχειρηματίες σ' αυτές τις δύσκολες οικονομικά συνθήκες. Ο ρόλος του είναι καθαρά συμβουλευτικός και υποστηρικτικός καθώς παρέχει τη δυνατότητα στους επαγγελματίες να συναναστραφούν με επιχειρηματίες είτε από άλλα μέρη της Ελλάδας είτε ακόμα και με το εξωτερικό. Απώτερος σκοπός του είναι η συμμετοχή του σε δράσεις αλλά και η συνεργασία με άλλους τοπικούς φορείς με στόχο την οικονομική ανάπτυξη του νομού. Συγκεκριμένα παρέχει στα μέλη τους άμεσες και έμμεσες ανταποδοτικές υπηρεσίες που ορίζουν οι διατάξεις του Ν. 2081/1992:

1. Η συμβολή στις διαδικασίες ενιαίας και απλοποιημένης αδειοδότησης
2. Προώθηση ένταξης στη ζήτηση νέων παραγωγικών διαδικασιών, ανάληψη πρωτοβουλιών εκπαίδευσης και κατάρτισης και χορήγηση σχετικών βεβαιώσεων
3. Συμμετοχή σε επιτροπές και όργανα σχεδιασμού έργων υποδομής αλλά και η μέριμνα με κάθε μέσο, για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της

- μεταποίησης, του τομέα υπηρεσιών με έμφαση στις εξαγωγές και γενικά για την αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας
4. Η συστηματική καταγραφή των εμπορικών και επαγγελματικών εθίμων και η παροχή πληροφοριών στα μέλη τους και στην Πολιτεία για τις αλλοδαπές αγορές, τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και για άλλα συναφή θέματα
 5. Η ενημέρωση των μελών τους για τα αναπτυξιακά, τα επενδυτικά και τα χρηματοδοτικά προγράμματα
 6. Η μελέτη των τάσεων και εξελίξεων στην εθνική οικονομία και η υποβολή σχετικών προτάσεων με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας
 7. Η εκπόνηση μελετών για τα μέλη τους σε συγκεκριμένες γεωγραφικές αγορές, στις οποίες πρόκειται να δραστηριοποιηθούν και η έκδοση κλαδικών μελετών
 8. Η ανάληψη είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς της διαχείρισης διαφόρων τοποθεσιών της δημόσιας περιουσίας, όπως π.χ. βιομηχανικών και ελεύθερων ζωνών, λιμένων κ.α.
 9. Η σύσταση εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με στόχο την ανάπτυξη της πληροφορικής, την εφαρμογή κάθε μορφής κοινοτικών προγραμμάτων και τη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση των μελών τους ή και τρίτων
 10. Η διεξαγωγή σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η χορήγηση σχετικών πιστοποιητικών
 11. Η έκδοση περιοδικών ή βιβλίων και η επιχορήγηση τέτοιων εκδόσεων
 12. Η επιχορήγηση πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας
 13. Η επιχορήγηση πολιτιστικών, κοινωνικών και εθνικών εκδηλώσεων
 14. Η απονομή βραβείων ή άλλων τιμητικών διακρίσεων για διακεκριμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες
 15. Η οικονομική ενίσχυση συλλόγων και εργοδοτικών οργανώσεων
 16. Η άσκηση κάθε άλλης αρμοδιότητας που αποδεδειγμένα συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των σκοπών τους και στην εθνική οικονομική ανάπτυξη

Τέλος, κάθε χρόνο διοργανώνει σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πατρών έκθεση με τίτλο «Μεταφορά Τεχνογνωσίας» προκειμένου να έρθουν σε επαφή το ερευνητικό

δυναμικό του Πανεπιστημίου με τον επιχειρηματικό, παραγωγικό και επενδυτικό κόσμο της ευρύτερης περιοχής.

Διαπιστώνουμε λοιπόν πως ο ρόλος του Επιμελητηρίου είναι ιδιαίτερα σημαντικός με πολλές αρμοδιότητες που στοχεύουν αφενός στη βελτίωση της τοπικής και εθνικής οικονομίας και αφετέρου στην εξυπηρέτηση των μελών του προκειμένου να είναι πάντα ενημερωμένοι για τις εξελίξεις και τα γεγονότα.

Το επιμελητήριο Αχαΐας διαθέτει μια πλήρως καταρτισμένη ηλεκτρονική ιστοσελίδα που ανανεώνεται συνεχώς και ενημερώνει τους επισκέπτες της για τις τελευταίες εξελίξεις. Επίσης παρέχει τη δυνατότητα αποστολής newsletter μέσω αποστολής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε περίπτωση που πρέπει να ενημερωθούν τα μέλη του επιμελητηρίου εκτάκτως. Ακολουθεί τις σύγχρονες τάσεις και γι' αυτό μπορεί κάποιος να ενημερώνεται μέσω της σελίδας του επιμελητηρίου σε διάφορα κοινωνικά μέσα. Παράλληλα δίνει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής συναλλαγής με τα μέλη του για θέματα που αφορούν το επιμελητήριο, όπως για παράδειγμα η ηλεκτρονική έκδοση πιστοποιητικού ή η πληρωμή συνδρομών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

4.1 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα ερευνητική εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση του αν και σε ποιο βαθμό οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και οι τοπικοί φορείς έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση. Παράλληλα γίνεται αναλυτική παρουσίαση των πιθανών τρόπων αντιμετώπισης της οικονομικής ύφεσης.

Η έρευνα που διεξάγεται έχει ποιοτικό και ποσοτικό προσανατολισμό και στοχεύει σε συγκεκριμένο πληθυσμό (sample). Διεξάγεται έρευνα σε επιχειρηματίες μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων στην περιοχή του Νομού Αχαΐας. Στόχος της είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό στον οποίο η χρηματοοικονομική κρίση των τελευταίων ετών έχει επηρεάσει τις επιχειρήσεις τους.

Προκειμένου το δείγμα που θα χρησιμοποιηθεί στην εργασία μας να είναι αντιπροσωπευτικό, διανεμήθηκαν 100 ερωτηματολόγια, από τα οποία τα 60 συμπληρώθηκαν πλήρως.

Για να μπορέσουμε να βρούμε λεπτομέρειες σχετικά με τις επιχειρήσεις, επισκεφθήκαμε το Επιμελητήριο Αχαΐας και αποστείλαμε ερωτηματολόγια στις επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του επιμελητηρίου. Αρχικά έγινε επιλογή των μεγαλύτερων κατηγοριών των επιχειρήσεων και εν συνεχεία επιλέχθηκε το 10% των επιχειρήσεων της κάθε κατηγορίας ώστε το δείγμα να είναι πιο αντιπροσωπευτικό. Επίσης επιλέχθηκαν ονομαστικά και κάποιες μεγάλες βιομηχανίες ούτως ώστε να δημιουργήσουμε μια σφαιρική άποψη για την τοπική αγορά. Κοινό κριτήριο στην επιλογή των επιχειρήσεων αποτελεί το γεγονός ότι έχουν τακτοποιήσει τις οφειλές τους.

Η συλλογή των δεδομένων έγινε με δύο τρόπους: την πρωτογενή και τη δευτερογενή έρευνα. Η χρησιμοποίηση και των δύο ερευνών έγινε λόγω του ότι υπήρχε έλλειψη πληροφοριών. Από την πρωτογενή έρευνα αντλήσαμε πληροφορίες και δεδομένα από

διάφορες ομάδες συζητήσεων καθώς και από την παρατήρηση των υπαρχόντων συνθηκών, ενώ από τη δευτερογενή έρευνά μας σε κρατικές υπηρεσίες και σε εσωτερικές πηγές, συλλέξαμε πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή αλλά και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κρατικές υπηρεσίες.

Όσον αφορά την ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήσαμε, απώτερος στόχος μας ήταν η κατηγοριοποίηση των απόψεων των επιχειρηματιών σχετικά με τις ενέργειες των τοπικών φορέων καθώς και με τις μελλοντικές δυνατές ενέργειες αντιμετώπισης των προβλημάτων που θα εξομαλύνουν και θα βελτιώσουν την υπάρχουσα δυσχερή κατάσταση.

Προκειμένου να συγκεντρωθούν όλα τα παραπάνω στοιχεία που είναι απαραίτητα για την έρευνά μας, συστάθηκε ερωτηματολόγιο που αποτελείται από 18 ερωτήσεις, από τις οποίες οι 16 είναι κλειστού τύπου και οι 2 ανοιχτού. Οι αρχικές ερωτήσεις αποσκοπούν στα στοιχεία των επιχειρήσεων, το μέγεθος και τον τομέα παραγωγής της επιχείρησης. Οι επόμενες ερωτήσεις αναφέρονται στα προβλήματα που δημιούργησε η οικονομική κρίση, στο πόσο επηρέασε τις επιχειρήσεις και τέλος στο πώς αντιμετώπισαν οι τοπικοί φορείς, οι επιχειρήσεις και το κράτος την κρίση. Οι δύο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου δίνουν τη δυνατότητα στους ερωτηθέντες να αναπτύξουν με λίγα λόγια τη δική τους άποψη για το πώς οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα ξεπεράσουν την οικονομική κρίση και σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούν οι τοπικοί φορείς για να εξομαλύνουν τις αρνητικές επιπτώσεις. Για την κατασκευή του παρόντος ερωτηματολογίου ακολουθήθηκαν οι κάτωθι διαδικασίες:

- ▼ Ανοιχτές ερωτήσεις: είναι αυτές που δίνουν τη δυνατότητα και την ελευθερία στον ερωτώμενο να απαντήσει στην ερώτηση όπως αυτός νομίζει.
- ▼ Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής: είναι εκείνες που παρέχουν τη δυνατότητα στον ερωτώμενο να επιλέξει μεταξύ πολλών προεπιλογών απαντήσεων.

Η σειρά των ερωτήσεων είναι η εξής:

1. Γενικά στοιχεία που αφορούν τις επιχειρήσεις
2. Ερωτήσεις σχετικές με το θέμα
3. Ερωτήσεις γενικού περιεχομένου

Τα ερωτηματολόγια έχουν συμπληρωθεί από επιχειρήσεις που είναι γραμμένες στον κατάλογο του Επιμελητηρίου Αχαΐας και που έχουν τακτοποιήσει τις οφειλές τους. Η διαδικασία των ερωτηματολογίων ξεκίνησε στις 30.04.2015 και ολοκληρώθηκε στις 15.05.2015. Συνολικά απαντήθηκαν 60 ερωτηματολόγια.

4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

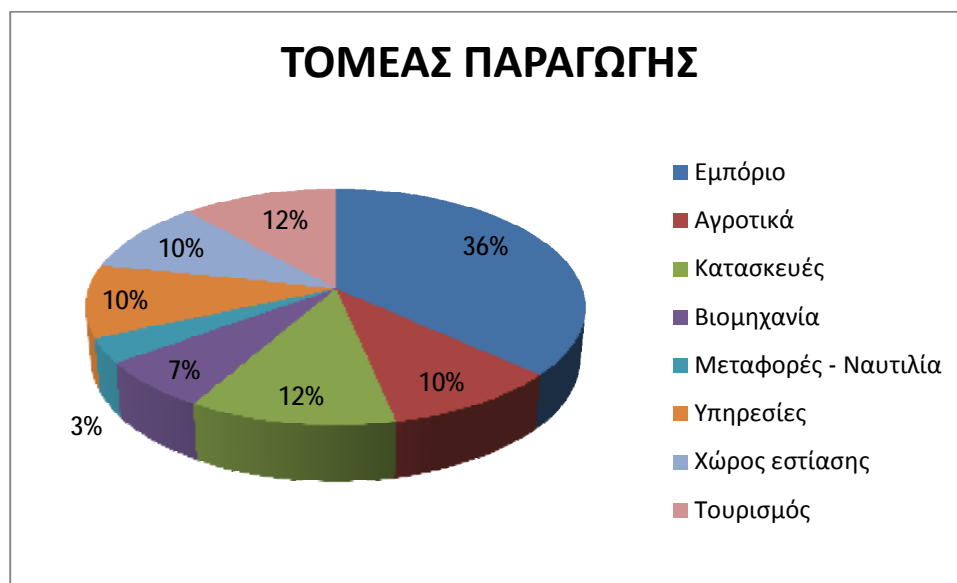
4.2.1 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε και στον παρακάτω διάγραμμα, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων στο Νομό Αχαΐας που κλήθηκαν να απαντήσουν στην παρούσα έρευνα, δραστηριοποιούνται στον κλάδο του εμπορίου, ενώ μόνο δύο επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον κλάδο των μεταφορών και της ναυτιλίας. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί και από το γεγονός ότι ο Νομός Αχαΐας και ειδικότερα η Πάτρα έχει χάσει το διακομιστικό της χαρακτήρα λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης και πλέον δεν αποτελεί σημαντικό κέντρο ναυτιλίας όπως παλαιότερα.

Πίνακας 4: Τομέας Παραγωγής

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Εμπόριο	22	36
Αγροτικά	6	10
Κατασκευές	7	12
Βιομηχανία	4	7
Μεταφορές – Ναυτιλία	2	3
Υπηρεσίες	6	10
Χώρος εστίασης	6	10
Τουρισμός	7	12

Διάγραμμα 1: Τομέας Παραγωγής

4.2.2 ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Στο διάγραμμα και στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα χρόνια λειτουργίας των επιχειρήσεων του δείγματός μας. Όπως μπορεί κανείς να παρατηρήσει, στη πλειοψηφία τους οι επιχειρήσεις λειτουργούν μέχρι 10 έτη. Η Πάτρα και η ευρύτερη περιοχή έχει επηρεαστεί σημαντικά από την οικονομική κρίση, καθώς πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν και δημιουργήθηκαν νέες εξαιτίας της αλλαγής των αναγκών των καταναλωτών. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που οι περισσότερες επιχειρήσεις έχουν διάρκεια ζωής έως και 10 έτη.

Πίνακας 5: Χρόνια Λειτουργίας

ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
0 – 5 έτη	20	33
5 – 10 έτη	18	30
10 – 15 έτη	10	17
15 – 20 έτη	5	8
20 και άνω	7	12

Διάγραμμα 2: Χρόνια Λειτουργίας

4.2.3 ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Οι περισσότερες επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην έρευνά μας είναι μικρομεσαίες, καθώς ο αριθμός του προσωπικού που απασχολούν δε ξεπερνά τους 50. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι και εκείνες που επιβιώνουν στις μέρες μας, αφού οι συνθήκες απαιτούν μικρές και ευέλικτες επιχειρήσεις που θα προσαρμόζονται έγκαιρα και χωρίς περαιτέρω δαπάνες στις νέες συνθήκες και θα ικανοποιούν στο μέγιστο τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των πελατών τους.

Πίνακας 6: Αριθμός Προσωπικού

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
0 – 9	34	56
10 – 49	22	37
50 – 249	4	7
250 και πάνω	0	0

Διάγραμμα 3: Αριθμός Προσωπικού

4.2.4 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΥΠΑΡΧΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, το μεγαλύτερο υπάρχων πρόβλημα είναι η υψηλή φορολογία και έπειτα η εύρεση πελατών. Είναι ευρέως γνωστό, ότι η ελληνική κυβέρνηση στην προσπάθεια της να αντιμετωπίσει τη διεθνή οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα μας το 2009, προέβει σε λήψη δυσχερών μέτρων και κυρίως φόρων. Οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά επιβαρύνθηκαν πολύ με τα νέα μέτρα, με αποτέλεσμα να περιορίσουν τις δαπάνες τους. Από τη μια πλευρά, οι επιχειρηματίες προσπαθούν να βρουν τους καλύτερους ποιοτικά και οικονομικά συνεργάτες και από την άλλη πλευρά, οι καταναλωτές έχουν περιορίσει τις ανάγκες τους στις βασικές. Οι μεγαλύτερες δαπάνες των νοικοκυριών γίνονται στον τομέα του φαγητού και των ειδών οικιακής χρήσης. Όλα οι υπόλοιπες θεωρούνται πλέον ως ανάγκες πολυτελείας καθώς ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δυσκολεύεται πλέον να τις ικανοποιήσει.

Πίνακας 7: Μεγαλύτερο υπάρχων πρόβλημα

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΥΠΑΡΧΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Εύρεση πελατών	15	25
Αυξημένος ανταγωνισμός	12	20
Υψηλή φορολογία	17	28
Ρευστότητα	5	8
Αδυναμία είσπραξης οφειλών	4	7
Χρηματοδότηση από τις τράπεζες	1	2
Κόστος προσωπικού	3	5
Γραφειοκρατία κράτους	3	5

Διάγραμμα 4: Μεγαλύτερο υπάρχων πρόβλημα

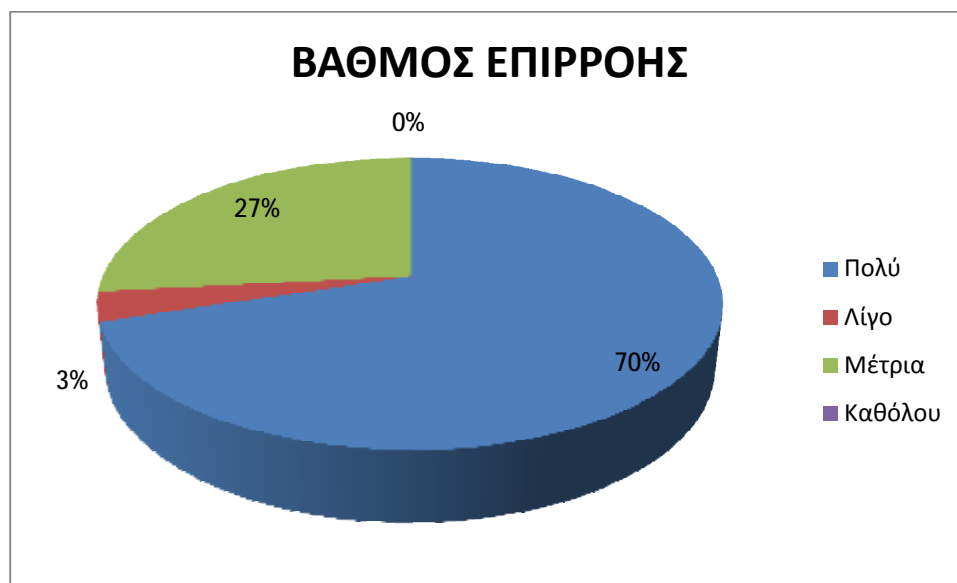
4.2.5 ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Τα δύο τρίτα του δείγματος δηλώνουν ότι έχουν επηρεαστεί πολύ από τις επικρατούσες συνθήκες. Οι λόγοι είναι πολύ και ποικίλοι. Αν σκεφτεί κανείς ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα λόγω της υψηλής φορολογίας, μπορεί να αντιληφθεί το βαθμό επιρροής της χρηματοοικονομικής κρίσης. Δυστυχώς τα ληφθέντα μέτρα έχουν κατακρεουργήσει τις επιχειρήσεις χωρίς να τις δίνουν κάποιο περιθώριο ανάπτυξης ή έστω βελτίωσης.

Πίνακας 8: Βαθμός επιρροής λόγω της οικονομικής κρίσης

ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Πολύ	42	70
Λίγο	2	3
Μέτρια	16	27
Καθόλου	0	0

Διάγραμμα 5: Βαθμός επιρροής λόγω της οικονομικής κρίσης

4.2.6 ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε από τον πίνακα και το διάγραμμα που ακολουθεί, οι μισές επιχειρήσεις του δείγματός μας δεν είναι και πολύ αισιόδοξες για το μέλλον. Η στάση τους είναι απόλυτα φυσιολογική και αναμενόμενη λόγω της οικονομικής αβεβαιότητας που επικρατεί στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα τη τελευταία περίοδο.

Πίνακας 9: Αισιοδοξία για το μέλλον

ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Πολύ	8	13
Λίγο	16	27
Μέτρια	30	50
Καθόλου	6	10

Διάγραμμα 6: Αισιοδοξία για το μέλλον

4.2.7 ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

Οι δύο τομείς που υπέστησαν τη μεγαλύτερη περικοπή ήταν οι μισθοί και οι επενδύσεις. Το κράτος στην προσπάθεια του να αντιμετωπίσει την χρηματοοικονομική κρίση, έλαβε μέτρα περικοπής μισθών τόσο στους δημόσιους οργανισμούς όσο και στους ιδιωτικούς. Οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, περιορίζοντας τις επενδύσεις και την πρόσληψη προσωπικού, αφού προσπάθησαν να συγχωνεύσουν τις υπηρεσίες τους ώστε να μειωθούν οι θέσεις προσωπικού. Από το ήδη υπάρχον προσωπικό μείωσαν τις υπερωρίες και τα έξοδα γραφικής ύλης, περιορίζοντας έτσι την ποιότητα και την ποικιλία των παραχθέντων προϊόντων τους.

Πίνακας 10: Τομείς περικοπών

ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Μισθοί	28	47
Γραφική ύλη	3	5
Υπερωρίες προσωπικού	8	13
Επενδύσεις	13	22
Απολύσεις	6	10
Άλλο	2	3

Διάγραμμα 7: Τομείς προσωπικού

4.2.8 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΕΞΟΔΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Λίγο παραπάνω από τις μισές επιχειρήσεις δεν γνωρίζουν την ύπαρξη κάποιου προγράμματος στήριξης για πιθανή έξοδο από την κρίση. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ελληνικής κυβέρνησης, το 2014 η Ελλάδα θα έβγαινε στις αγορές και θα εφαρμοζόταν διάφορα προγράμματα στήριξης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τα νοικοκυριά, ώστε να διορθωθούν οι αδικίες που έγιναν κατά την περίοδο σύναψης των σκληρών και επώδυνων μέτρων των Μνημονίων. Ωστόσο, οι προβλέψεις δεν επαληθεύτηκαν και η Ελλάδα όχι μόνο δε βγήκε στις αγορές, αλλά βούλιαξε και βουλιάζει ολοένα και περισσότερο. Νέα επώδυνα μέτρα υπογράφονται και δεν υπάρχει κανένας προγραμματισμός (επίσημος τουλάχιστον) για κάποιο μελλοντικό πρόγραμμα στήριξης εξόδου από της κρίσης. Γι' αυτό το λόγο υπάρχει αυτός ο διχασμός και η ανάμεσα στις επιχειρήσεις.

Πίνακας 11: Προγράμματα στήριξης για έξοδο από την κρίση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΕΞΟΔΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Ναι	27	45
Όχι	33	55

Διάγραμμα 8: Προγράμματα στήριξης για έξοδο από την κρίση

4.2.9 ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

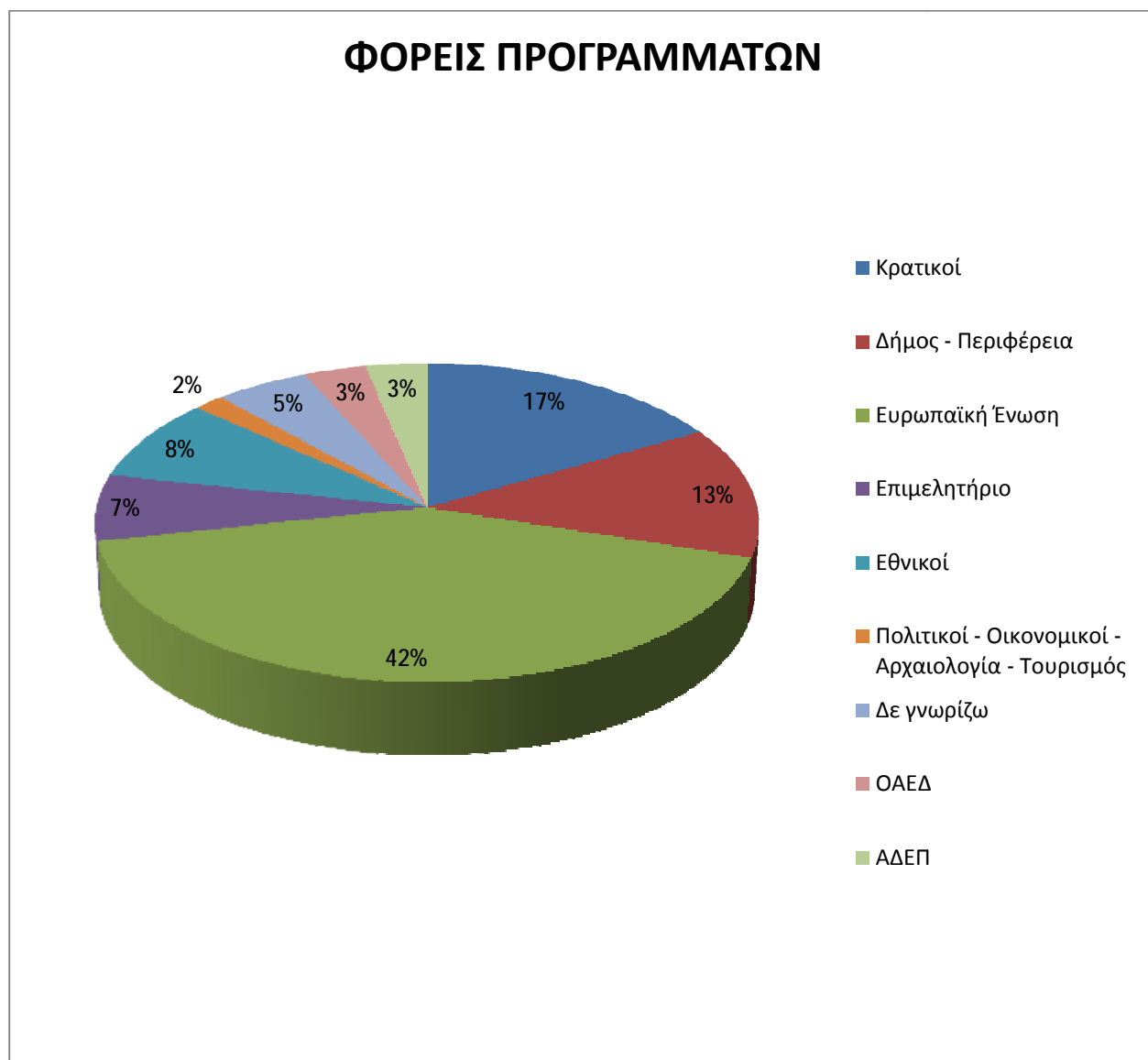
Τα τελευταία χρόνια η χώρα μας βρίσκεται σε μια δύσκολη οικονομική κατάσταση. Όλοι έχουν επηρεαστεί από αυτήν και όλοι προσπαθούν να διορθώσουν ότι μπορούν σε όποιον τομέα μπορούν. Υπάρχουν πολλοί και ποικίλοι φορείς είτε δημόσιοι είτε ιδιωτικοί που εφαρμόζουν κατά καιρούς ορισμένα προγράμματα έτσι ώστε να παρέχουν στήριξη στις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις, με τη σειρά τους, μη έχοντας τους απαραίτητους πόρους συμμετέχουν σε αυτά τα προγράμματα είτε για να ενισχύσουν το προσωπικό τους είτε για κάποια χρηματοδότηση. Ο πιο γνωστός δημόσιος φορέας ευρέσεως εργασίας είναι ο ΟΑΕΔ. Ο συγκεκριμένος φορέας είναι υπεύθυνος για την αξιοποίηση των ανέργων. Δηλαδή, στελεχώνει τις κενές θέσεις των εταιριών με το απαραίτητο προσωπικό μέσω προγραμμάτων απασχόλησης που διαρκούν συνήθως πέντε ή έξι μήνες. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην έρευνά μας, δήλωσαν πως η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο κυριότερος φορέας παροχής τέτοιων προγραμμάτων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε χρόνο δίνει ένα συγκεκριμένο ποσό σε κάθε χρόνο (ΕΣΠΑ), για να ενισχύσει την απασχόληση και να μειώσει τα ποσοστά ανεργίας που συνεχώς αυξάνονται. Σε ορισμένα προγράμματα ένα ποσό από το ΕΣΠΑ δεσμεύεται και απορροφάται από τον ΟΑΕΔ. Με άλλα λόγια, η

χρηματοδότηση ορισμένων προγραμμάτων γίνεται σε συνεργασία των κρατικών φορέων με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 12: Φορείς προγραμμάτων

ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Κρατικοί	10	17
Δήμος – Περιφέρεια	8	13
Ευρωπαϊκή Ένωση	25	42
Επιμελητήριο	4	7
Εθνικοί	5	8
Πολιτικοί – Οικονομικοί – Αρχαιολογία – Τουρισμός	1	2
Δε γνωρίζω	3	5
ΟΑΕΔ	2	3
ΑΔΕΠ	2	3

Διάγραμμα 9: Φορείς προγραμμάτων

4.2.10 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η ελληνική οικονομία καθημερινά έρχεται αντιμέτωπη με αυξανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις, ιδιαίτερα σε μια οικονομική συγκυρία όπου τα έσοδα μειώνονται και οι δαπάνες λόγω φόρων, πρόσθετων εισφορών και επιβαρύνσεων αυξάνονται. Η ανεργία, ο πληθωρισμός, η φτώχεια διαμορφώνουν ένα ασφυκτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι πολίτες είναι αναγκασμένοι να διαμορφώσουν το μοντέλο μιας άλλης καταναλωτικής συμπεριφοράς. Γι' αυτό το λόγο είναι ιδιαίτερα σημαντικό να δημιουργηθεί μια δυναμική στάση απέναντι στην κρίση, έτσι ώστε να μειωθεί η ένταση με την οποία βιώνονται οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης.

Δημιουργούνται διάφορα προγράμματα είτε ευρωπαϊκά, είτε τοπικά, είτε εθνικά, τα οποία στοχεύουν στην εξομάλυνση των επιπτώσεων της κρίσης. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, τα βασικότερα προγράμματα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης παρέχονται από τους ευρωπαϊκούς και τους εθνικούς φορείς, ενώ μόνο το ένα τρίτο των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντική τη συνεισφορά των τοπικών φορέων. Οι λόγοι γι' αυτές τις προτιμήσεις, κατά τη γνώμη μας, στηρίζονται στην αξιοπιστία του εκάστοτε φορέα. Οι τοπικοί φορείς, στις περισσότερες περιπτώσεις, έχουν χάσει την αξιοπιστία τους, καθώς πλέον οι πολίτες διαθέτουν τα μέσα και τους τρόπους να ενημερωθούν για τις εξελίξεις και για τη διαχείριση που ασκείται. Ενώ αντίθετα, οι ευρωπαϊκοί και οι εθνικοί φορείς είναι πιο αξιόπιστοι. Το τελευταίο καιρό βέβαια, παρατηρείται μια αρνητικότητα ενάντια των ευρωπαϊκών φορέων. Οι έρευνες έχουν αποδείξει ότι όσο αρνητικοί και αν είναι η γνώμη των πολιτών, το κύρος της Ευρώπης και των ευρωπαϊκών φορέων συνεχίζει να διατηρείται, σε αντίθεση με τους τοπικούς φορείς.

Πίνακας 13: Προγράμματα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Ευρωπαϊκά	24	40
Εθνικά	27	45
Τοπικά	9	15

Διάγραμμα 10: Προγράμματα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

4.2.11 ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να περιγράψει τη προσέγγιση που αντιστρέφει την παραδοσιακή αναπτυξιακή πολιτική. Στα πλαίσια της τοπικής ανάπτυξης, ο τοπικός πληθυσμός αναλαμβάνει τα ηνία και συγκροτεί μια τοπική σύμπραξη, η οποία σχεδιάζει και εφαρμόζει ολοκληρωμένη αναπτυξιακή στρατηγική. Η στρατηγική αυτή οριοθετείται με τέτοιο τρόπο ώστε να αξιοποιούνται τα δυνατά σημεία της κοινότητας αλλά και να μετατρέπονται τα αδύνατα σε πλεονεκτήματα.

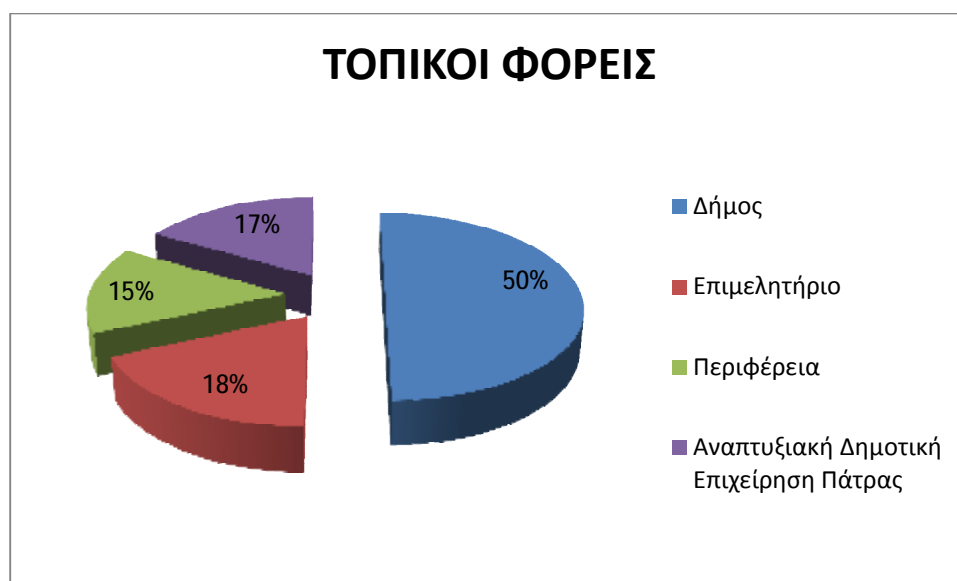
Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα οργανώνεται διαχρονικά σε δύο βαθμούς. Ωστόσο έπειτα από το Νόμο Καλλικράτη, η τοπική αυτοδιοίκηση συγκροτείται από 325 δήμους, 13 περιφέρειες και επτά αποκεντρωμένες διοικήσεις.

Στο ευρύ κοινό υπάρχει μια σύγχυση σχετικά με τους τοπικούς φορείς. Οι περισσότεροι δε γνωρίζουν ακριβώς ποιοι είναι και εμπλέκουν και άλλα δημόσια όργανα σε αυτούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι απαντήσεις των ερωτηθέντων επιχειρήσεων. Η πλειοψηφία δήλωσε πως ο Δήμος αποτελεί τοπικό φορέα. Παρόλα αυτά, λίγο παραπάνω από τους μισούς πιστεύουν πως στους τοπικούς φορείς συγκαταλέγονται το Επιμελητήριο και η δημόσιες επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση. Οι δημοτικές επιχειρήσεις προκειμένου να λειτουργήσουν ως τοπικοί φορείς, πρέπει πρώτον να εκπονήσουν σχέδιο δράσης για τις ενέργειές τους και δεύτερον να ικανοποιούν ορισμένα κριτήρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις λοιπόν, οι δημοτικές επιχειρήσεις θεωρούνται και λειτουργούν ως τοπικοί φορείς, ενώ σε άλλες όχι. Το Επιμελητήριο είναι ένα δημόσιο όργανο που ορισμένες φορές λειτουργεί ως τοπικός φορέας κυρίως για τις επιχειρήσεις. Οι τοπικοί φορείς συνεργάζονται μαζί του για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής αποκατάστασης διαφόρων ατόμων, μέσω της ίδρυσης κοινωνικών ή ατομικών επιχειρήσεων ή πρόσληψής τους σε ήδη υπάρχουσες.

Πίνακας 14: Τοπικοί Φορείς

ΤΟΠΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Δήμος	30	50
Επιμελητήριο	11	18
Περιφέρεια	9	15
Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας	10	17

Διάγραμμα 11: Τοπικοί Φορείς

4.2.12 ΛΗΨΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΠΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης χρειάζεται να είναι συνεκτικές με τα σχετικά προγράμματα των ταμείων του δημοσίου μέσω των οποίων υποστηρίζονται. Θα πρέπει να καθορίζουν την περιοχή και το πληθυσμό που καλύπτει η στρατηγική, να περιλαμβάνουν ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών και της δυναμικής της περιοχής, να περιγράφονται αναλυτικά οι στόχοι και ο ολοκληρωμένος και καινοτόμος χαρακτήρας της στρατηγικής. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν ένα σχέδιο δράσης, όπου θα καταδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι μεταφράζονται σε συγκεκριμένα έργα, ρυθμίσεις διαχείρισης και παρακολούθησης, καθώς και ένα χρηματοοικονομικό σχέδιο.

Οι τοπικοί φορείς πρέπει να κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης των χρηματοδοτικών εργαλείων. Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ο κοντινότερος θεσμός στον πολίτη και είναι εκείνη που γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κάθε τοπική κοινωνία.

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε από τον παρακάτω πίνακα, οι επιχειρήσεις υποστηρίζουν πως δεν έχουν λάβει κάποιο είδος βοήθειας από τους τοπικούς φορείς. Οι αιτίες μπορεί να είναι πολλές και ποικίλες, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι τοπικοί φορείς δε δραστηριοποιούνται όπως είχε αρχικά προβλεφθεί. Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας, με αποτέλεσμα το απομείναντα ποσό να μην επαρκεί για την πραγματοποίηση αυτών που αρχικά είχαν σχεδιαστεί.

Πίνακας 15: Λήψη βοήθειας από τους τοπικούς φορείς

ΛΗΨΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΠΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Ναι	13	22
Όχι	47	78

Διάγραμμα 12: Λήψη βοήθειας από τους τοπικούς φορείς

4.2.13 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι ενέργειες που μπορούν να πραγματοποιηθούν για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας είναι ποικίλες. Εξαρτώνται από τις ανάγκες του κάθε τόπου, από τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της εκάστοτε περιοχής καθώς και από τα ποσά των χρηματοδοτήσεων.

Στο Νομό Αχαΐας, σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις του δείγματός μας, οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν προκειμένου να ενισχυθεί η τοπική οικονομία σχετίζονται κυρίως με τις παρεχόμενες υπηρεσίες και την αισθητική των χώρων ιδιαίτερης σημασίας. Πιο συγκεκριμένα, σχεδόν οι μισές επιχειρήσεις υποστηρίζουν πως πρέπει άμεσα να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας και να ενσωματωθούν οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής, ώστε να εξοικονομηθεί χρόνος και ποιότητα στις συναλλαγές. Οι υπόλοιποι υποστηρίζουν πως η ανάδειξη και η συντήρηση κοινόχρηστων χώρων και μνημείων θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες, όποτε θα υπάρξει κέρδος για την τοπική οικονομία.

Πίνακας 16: Ενέργειες ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών	27	45
Ανάδειξη και συντήρηση μνημείων	10	17
Συντήρηση κοινόχρηστων χώρων	12	20
Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών πληροφορικής	7	11
Άλλο	4	7

Διάγραμμα 13: Ενέργειες ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας

4.2.14 ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Η κρίση επηρέασε όλες τις χώρες του πλανήτη, οπότε η αντιμετώπιση της ήταν ένα διεθνές φαινόμενο που ενδιέφερε όλες τις χώρες, έτσι αποφάσισαν να συντονιστούν και να λάβουν κοινά μέτρα ενάντια στην οικονομική κρίση. Το έργο τους ήταν να συντονίσουν τις οικονομικές πολιτικές των χωρών, να ενισχύσουν το διεθνές εμπόριο και να ενισχύσουν το ρόλο των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά δεν ήταν επαρκή για την Ελλάδα καθώς η κρίση εξακολουθούσε να υπάρχει. Οι ελληνικές κυβερνήσεις παίρνουν συνεχώς νέα μέτρα αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, δυσχεραίνοντας τις επιχειρησιακές λειτουργίες και προκαλώντας ένα είδος ασφυξίας στην ελληνική αγορά.

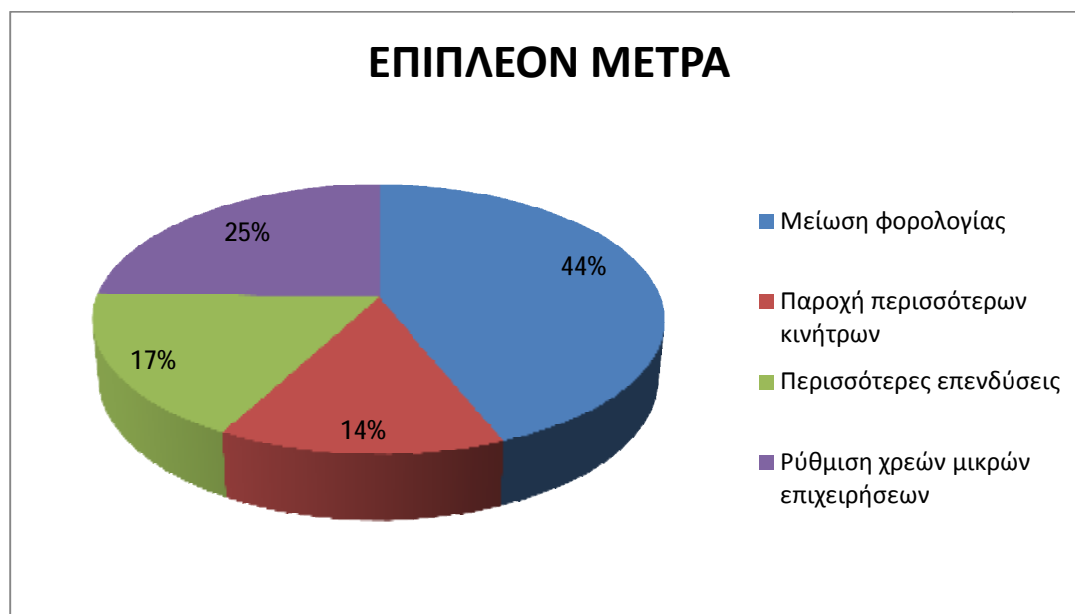
Σύμφωνα με τις ερωτηθέντες επιχειρήσεις μας, τα επιπλέον μέτρα που πρέπει η κυβέρνηση να λάβει είναι η μείωση της φορολογίας και η ρύθμιση των χρεών των μικρών επιχειρήσεων. Αυτά είναι τα σημαντικότερα προβλήματα των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων σήμερα, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν ώστε να βοηθηθούν λίγο και οι επιχειρήσεις. Τα μέτρα που λαμβάνονται δεν πρέπει να αποσκοπούν μόνο στη συγκέντρωση χρημάτων για το κράτος, αλλά και στην εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων, αφού αυτές είναι εκείνες που κινούν την οικονομία.

Πίνακας 17: Επιπλέον μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Μείωση φορολογίας	25	44
Παροχή περισσότερων κινήτρων	8	14
Περισσότερες επενδύσεις	10	17
Ρύθμιση χρεών μικρών επιχειρήσεων	14	25

Διάγραμμα 14: Επιπλέον μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος

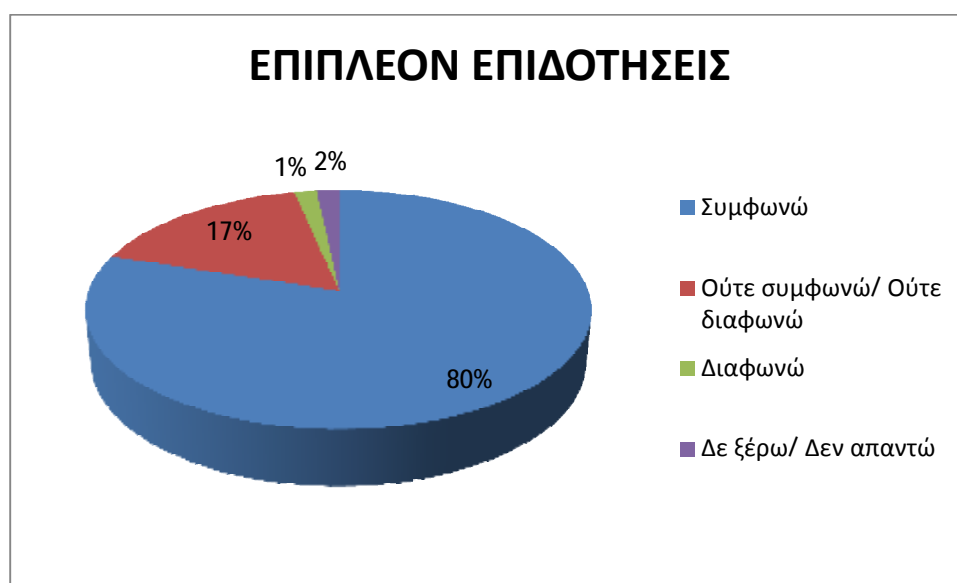
4.2.15 ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ

Στον τομέα των επιδοτήσεων έχουν γίνει τεράστιες περικοπές, καθώς πλέον για να λάβει μια επιχείρηση μια επιδότηση θα πρέπει να τηρεί πολύ περισσότερα κριτήρια από ότι παλαιότερα και φυσικά το ποσό επιδότησης είναι αισθητά μειωμένο. Οι επιχειρήσεις όμως από την άλλη πλευρά, αναζητούν τις επιδοτήσεις καθώς αναζητούν μια βοήθεια μέσα σε όλη αυτή τη δυσχερή οικονομική θέση που βρίσκονται. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη ρευστότητας και χρήματος για να καλυφθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων, οι οποίες παραγκωνίζονται τα τελευταία χρόνια λόγω αλλαγών των προτεραιοτήτων των επιχειρήσεων. Στη σημερινή εποχή, βασική ανάγκη των επιχειρήσεων είναι η κάλυψη των εξόδων τους προς το δημόσιο ή τους προμηθευτές τους και όχι η επέκταση των κτιριακών τους εγκαταστάσεων ή η αναβάθμιση κάποιου τμήματος όπως ήταν παλιότερα. Οι φόροι και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης είναι πολλοί, με αποτέλεσμα να μην αφήνουν περιθώρια για επιπλέον έξοδα.

Πίνακας 18: Επιπλέον επιδοτήσεις

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Συμφωνώ	48	80
Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ	10	17
Διαφωνώ	1	1
Δε ξέρω / Δεν απαντώ	1	2

Διάγραμμα 15: Επιπλέον επιδοτήσεις

4.2.16 ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχει δημιουργηθεί ένα έντονο ενδιαφέρον για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας σε όλους τους τομείς. Η ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας και η διεύθυνση τους στις διαδικασίες της παραγωγής, της εργασίας, της επικοινωνίας και της κουλτούρας επιφέρει ριζικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης (Castells, 1998). Για τον σημερινό πολίτη, η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος δεν ενδυναμώνει απλά και μόνο καταναλωτικά πρότυπα και συνήθειες (αγορά νέων συστημάτων υπολογιστών συμβατών με την εξέλιξη του λογισμικού, αλλαγή κινητών τηλεφώνων, εργαλείων ή συσκευών, κλπ) αλλά επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο που εργάζεται, επικοινωνεί με τους συνανθρώπους του, δέχεται ιατρικές υπηρεσίες, ψυχαγωγείται και συμμετέχει στην κοινωνική ζωή (Dertuzos & Gates, 1997).

Οι αλλαγές που επιφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της παραγωγής και της οικονομίας σχετίζονται με την εμφάνιση νέων επαγγελματικών ειδικοτήτων (οι περισσότερες από τις οποίες απαιτούν γνώση υπολογιστή ή την κατοχή δεξιοτήτων χειρισμού μηχανημάτων υψηλής τεχνολογίας), την αμφισβήτηση παραδοσιακών επαγγελματικών δραστηριοτήτων και την αυξανόμενη πίεση προς τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς για εκσυγχρονισμό τόσο των τεχνολογικών τους υποδομών, όσο και της οργάνωσης και της διοικητικής τους διάρθρωσης (Ράπτης και Ράπτη, 2005, Ματθαίου, 2002).

Η συγκριτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνούν πως θα πρέπει να εφαρμοστεί η χρήση νέων τεχνολογιών για όλους τους παραπάνω λόγους όσο πολυέξοδη και αν είναι.

Πίνακας 19: Χρήση νέων τεχνολογιών

ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Ναι	36	60
Όχι	24	40

Διάγραμμα 16: Χρήση νέων τεχνολογιών

4.2.17 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ

Η εξωστρέφεια συνήθως αναφέρεται σε εμπορική δραστηριότητα η οποία αποσκοπεί στην εξαγωγή αγαθών και υπηρεσιών, την πώληση δηλαδή αγαθών στο εξωτερικό. Για τους περισσότερους, ο όρος «εξωστρέφεια» υποδηλώνει τη στροφή των επιχειρήσεων προς εξαγωγικού χαρακτήρα δραστηριότητες και διείσδυση σε νέες αγορές του εξωτερικού. Ωστόσο, αυτή είναι η μία διάσταση της «εξωστρέφειας», αυτή που πρέπει να έχουν ως απώτερο στόχο όλες οι παραγωγικές επιχειρήσεις προκειμένου να διοχετεύουν και να διακινούν τα προϊόντα τους σε μεγαλύτερης αγοραστικής δύναμης αγορές. Σημαντικός παράγοντας εξωστρέφειας αποτελεί η καινοτομία χρήσης νέας γνώσης προκειμένου να μεταφερθεί ένα νέο επιθυμητό προϊόν ή υπηρεσία.

Για τις επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην έρευνά μας, οι ενέργειες εξωστρέφειας είναι η παροχή κινήτρων για επενδύσεις καθώς και η συμμετοχή σε προγράμματα αλλά και η μείωση της γραφειοκρατίας. Οι τομείς αυτοί αποτελούν χρόνιο πρόβλημα για το εσωτερικό της χώρας και βασικά εμπόδια εξωστρέφειας.

Πίνακας 20: Ενέργειες ανάπτυξης εξωστρέφειας

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Παροχή κινήτρων για επενδύσεις	21	35
Συμμετοχή σε προγράμματα	12	20
Προώθηση συνεργασίας σε όλους τους τομείς	10	17
Μείωση γραφειοκρατίας	12	20
Προβολή πόλης ή επιχείρησης	5	8

Διάγραμμα 17: Ενέργειες ανάπτυξης εξωστρέφειας

4.2.18 ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Οι τοπικοί φορείς και γενικότερα η τοπική αυτοδιοίκηση έπειτα από τις συγχωνεύσεις που έγιναν με το Νόμο Καλλικράτη, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα κυρίως οργανωτικά. Τα προβλήματα αυτά απεικονίζονται και στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων καθώς υπάρχει μια άρρηκτη σχέση μεταξύ τους.

Η πλειοψηφία του δείγματος υποστηρίζει ότι η αναβάθμιση των τοπικών υποδομών και η συμμετοχή σε προγράμματα δράσεων και πρωτοβουλιών είναι από τα βασικότερα προβλήματα των τοπικών φορέων. Μόνο το 8% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ενδιαφέρονται για την υγιεινή και την καθαριότητα. Διαπιστώνουμε λοιπόν πως πλέον οι ανάγκες και οι προτεραιότητες των πολιτών έχουν αλλάξει, καθώς πλέον δεν ενδιαφέρονται τόσο για την καλαισθησία όσο για την ύπαρξή τους. Αφού ικανοποιήσουν αυτήν τους την ανάγκη, τότε θα προχωρήσουν στην ικανοποίηση και των δευτερευουσών αναγκών όπως η καλαισθησία των χώρων.

Πίνακας 21: Βασικότερα προβλήματα και αρμοδιότητες των τοπικών φορέων

ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Συμμετοχή σε προγράμματα δράσεων και πρωτοβουλιών	16	27
Υγιεινή και καθαριότητα	5	8
Αναβάθμιση τοπικών υποδομών	25	42
Ενίσχυση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας	2	3
Μείωση γραφειοκρατίας μέσω δικτύωσης υφιστάμενων φορέων και υπηρεσιών	12	20

Διάγραμμα 18: Βασικότερα προβλήματα και αρμοδιότητες των τοπικών φορέων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το βασικότερο πυλώνα των περισσότερων ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, λόγω της αποτελεσματικότητας, της βιωσιμότητας και της ανάπτυξης τους.

Το γενικότερο περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις σήμερα χαρακτηρίζεται έντονα από την έννοια της διεθνοποίησης. Πέρα από τα καθαρά οφέλη της διεθνοποίησης, η οικονομική κρίση, ο κορεσμός των εγχώριων αγορών και η κατάληψή τους από ισχυρές διεθνικές επιχειρήσεις έχουν καταστήσει για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις τη δραστηριοποίησή τους στο εξωτερικό μονόδρομο όχι μόνο για την ανάπτυξη τους αλλά και για τη βιωσιμότητά τους.

Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε έγινε κατανοητό, ότι η οικονομική κρίση έχει πλήξει τη χώρα και οι όροι των Μνημονίων που έχουν συνταχθεί με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχουν ως συνέπεια τη συρρίκνωση της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών και της ζήτησης στην αγορά. Όλες οι επιχειρηματικές δραστηριότητες της χώρας και όλοι οι κλάδοι της βιομηχανίας παρουσιάζουν κάμψη.

Πιο συγκεκριμένα, από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε σε 60 επιχειρήσεις του Νομού Αχαΐας, διαπιστώθηκε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον κλάδο του εμπορίου έχουν πληγεί σημαντικά από την πρόσφατη οικονομική κρίση που ξεκίνησε στη χώρα μας το 2009. Η έρευνά μας έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο διαμοιράστηκε σε 60 επιχειρήσεις του Νομού Αχαΐας, οι οποίες συμπεριλαμβανόταν στον κατάλογο του Επιμελητηρίου Αχαΐας και οι οποίες είχαν εξοφλήσει όλες τις υποχρεώσεις τους.

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήσαμε, το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτή τη στιγμή για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η υψηλή φορολογία που καθιερώθηκε έπειτα από τη σύμβαση των δύο Μνημονίων. Οι επιχειρήσεις δήλωσαν πως διανύουν μια περίοδο οικονομικής ασφυξίας καθώς τα έσοδα τους έχουν μειωθεί αισθητά, σε αντίθεση με τα έξοδά τους που συνεχώς αυξάνονται. Για να αντιμετωπίσουν τις δυσχερές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης προχώρησαν σε περικοπές μισθών και επενδύσεων. Το κράτος από την πλευρά του επικρότησε αυτές τις κινήσεις καθώς το ίδιο τις επέβαλλε στους δημόσιους οργανισμούς μέσα από τα μέτρα που υπέγραψε.

Οι τοπικοί φορείς από την άλλη πλευρά προσπαθούν με οποιοδήποτε τρόπο να ομαλοποιήσουν τις επιπτώσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση. Στην προσπάθειά τους αυτή προχωρούν σε ενέργειες βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών καθώς και σε ενέργειες συντήρησης των κοινόχρηστων χώρων.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι η επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων επλήγη με τον ένα ή τον άλλο τρόπο καθώς η οικονομική κρίση είχε σημαντικές επιπτώσεις στη ρευστότητα, στην κερδοφορία και στην αποδοτικότητα. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν επηρεαστεί από την πρόσφατη οικονομική κρίση από αρνητικά έως πολύ αρνητικά. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που θα βελτιώσουν τις τυχόν αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις ελληνικές επιχειρήσεις θεωρούνται οι κρατικοί και κυρίως οι ευρωπαϊκοί θεσμοί αλλά και η εξωστρέφεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

6.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αδάμ, Σ. & Παπαθεοδώρου, Χ. (2010). *Κοινωνική οικονομία και Κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1996). *Λευκό Βιβλίο για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση, Διδασκαλία και Μάθηση. Προς την Κοινωνία της Γνώσης*, Λουξεμβούργο.
3. Καυκαλάς, Γ. (2002) 'Μητροπολιτική διακυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη', Ερευνητική Ομάδα Χωρικής Ανάπτυξης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
4. Λαμπριανίδης Λ. (1992), *Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.
5. Ουσταμπασιδής Κ. και Κατσουλάκος Ι. (1999), *Εφαρμοσμένη Βιομηχανική Οικονομική και Πολιτική*, Εκδόσεις Ζυγός, Θεσσαλονίκη
6. Παππά Α. (2009) 'Επιχειρησιακά Προγράμματα ΟΤΑ και η συμβολή τους στη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη: η περίπτωση του Δήμου Λουτρακίου – Περαχώρας', Λουτράκι
7. Ράπτης, Α. και Ράπτη, Α. (2005). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας, Ολική Προσέγγιση*, Τομ. Α', Αθήνα
8. Ρέππας Π. (1991), *Οικονομική Ανάπτυξη. Θεωρία και Πολιτικές*, Αθήνα, Παπαζήσης.
9. Υπουργείο Εσωτερικών (1986), *Νόμος 1622/1986: Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Δημοκρατικός Προγραμματισμός*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.
10. Υπουργείο Εσωτερικών (1997), *Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας»*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.
11. Χαρδούβελης Γ. 2011, *Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: αίτια, επιπτώσεις, αντιδράσεις, προοπτική*, Αθήνα

6.2 ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Acs, Zoltan J. and David B. Audretsch (1990), *Innovation and Small Firms*. Cambridge, MA: MIT University Press.
2. Bordo, M.D. and A.P. Murshid (2001) “Are Financial Crises Becoming More Contagious?” chapter 14 in *International Financial Contagion* (eds) Stijn Claessens and Kristin I. Forbes. Boston: Kluwer Academic Publishers pp 367-403.
3. Castells, M. (1998). *The Information Age: Economy, Society and Culture*, Vol. 1: The Rise of the Network Society, Oxford: Blackwell.
4. crisis”, Policy Note, Levy Economics Institute of Bard College, 2011/3, in <http://>
5. Dertuzos, M. and Gates, B. (1997). *What will Be: How the New World of Information Will Change Our Lives*. USA: Harper San Francisc.
6. Friedman, M. and A. J. Schwartz (1963b). Money and Business Cycles. *Review of Economics and Statistics*, 45 (Supplement), 32-64.
7. Gibb, A. A., and Davies, L. (1990), In pursuit of frameworks for the development of growth models of the small business, *International Small Business Journal*, 9(1), 15-31.
8. Peacock, R. W., 1985, Finding the causes of small business failure, *Management Forum*, 11(2), p.77 – 89
9. Reynolds, P. D., Storey, D. J. & Westhead, P. (1994). Cross-national comparisons of the variation in new firm formation rates. *Regional Studies*, 28(4), 443-456.
10. Varoufakis, Y. and Holland, S. (2011). “A modest proposal for overcoming the euro
11. www.levyinstitute.org/pubs/pn_11_03.pdf.

6.3 ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. www.ypes.gr – Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης
2. www.nbg.gr – Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Έρευνα Συγκυρίας (Ιούλιος 2012) – Εθνική Τράπεζα Ελλάδας
3. www.ec.europa.eu – Ευρωπαϊκή Επιτροπή
4. www.oecd-ilibrary.org – Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Γεια σας,

το ερωτηματολόγιο διανέμεται στο πλαίσιο της πτυχιακής μου μελέτης με θέμα "Τοπικοί Φορείς και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Τρόποι Αντιμετώπισης της Ύφεσης". Το ερωτηματολόγιο είναι ΑΝΩΝΥΜΟ και τα στοιχεία που θα προκύψουν είναι απολύτως εμπιστευτικά. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη συνεργασία σας.

1. Σε ποιον τομέα παραγωγής εντάσσεται η επιχείρησή σας;

- Κατασκευές
- Εμπόριο (χονδρικό και λιανικό)
- Υπηρεσίες
- Αγροτικά
- Τουρισμός
- Μεταφορές - Ναυτιλία
- Βιομηχανία
- Άλλο:

2. Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρησή σας;

3. Πόσα άτομα εργάζονται στην εταιρεία σας με πλήρη ή μερική απασχόληση;

- 0 - 9
- 10 - 49
- 50 - 249
- 250 και πάνω

4. Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζετε αυτή τη στιγμή;

- Εύρεση πελατών/ Μείωση ύψους πωλήσεων
- Αυξημένος Ανταγωνισμός
- Υψηλή φορολογία
- Ρευστότητα
- Αδυναμία είσπραξης οφειλών
- Χρηματοδότηση από τις τράπεζες
- Κόστος προσωπικού
- Γραφειοκρατία κράτους

- Άλλο:

5. Πόσο θεωρείτε ότι επηρεάζεστε από την οικονομική κρίση;

- Μέτρια
- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

6. Πόσο αισιόδοξος/η είστε για το μέλλον της επιχείρησής σας;

- Μέτρια
- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

7. Σε ποιους τομείς έγιναν περικοπές;

- Μισθούς
- Γραφική ύλη
- Υπερωρίες προσωπικού
- Επενδύσεις
- Απολύσεις
- Άλλο:

8. Γνωρίζετε αν υπάρχουν προγράμματα στήριξης για έξοδο από την κρίση;

- Ναι
- Όχι

9. Από ποιους φορείς πιστεύετε ότι προέρχονται αυτά τα προγράμματα;

10. Ποια προγράμματα πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν περισσότερο στην αντιμετώπιση της κρίσης;

- Ευρωπαϊκά
- Εθνικά
- Τοπικά

11. Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι τοπικοί φορείς;

- Δήμος
- Επιμελητήρια
- Περιφέρεια
- Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας ΑΔΕΠ

12. Πιστεύετε ότι έχετε λάβει αρκετή βοήθεια από τους τοπικούς φορείς;

- Ναι
- Όχι

13. Σε τι ενέργειες έχουν προβεί οι τοπικοί φορείς ώστε να ενισχύσουν την τοπική οικονομία;

- Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών και ανάπτυξη νέων
- Ανάδειξη και συντήρηση σημαντικών πολιτιστικών μνημείων
- Συντήρηση κοινόχρηστων χώρων
- Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας
- Άλλο:

14. Τι άλλα μέτρα θα θέλατε να λάβουν για την αντιμετώπιση του προβλήματος;

- Μείωση φορολογίας
- Παροχή περισσότερων κινήτρων
- Περισσότερες επιδοτήσεις
- Ρύθμιση χρεών μικρών επιχειρήσεων και επαγγελματιών

15. Πιστεύετε ότι η μικρομεσαία επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να τονωθεί με επιπλέον επιδοτήσεις μέσω των διαφόρων ευρωπαϊκών προγραμμάτων στήριξης;

- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Δε ξέρω/ Δεν απαντώ

16. Πιστεύετε ότι η χρήση νέων τεχνολογιών θα έχει αποτελέσματα στην αντιμετώπιση του προβλήματος;

- Ναι
- Όχι

17. Τι ενέργειες πρέπει να γίνουν κατά τη γνώμη σας, ώστε να αναπτυχθεί η εξωστρέφεια;

- Παροχή κινήτρων για επενδύσεις
- Συμμετοχή σε προγράμματα
- Προώθηση συνεργασίας σε όλους τους τομείς με άλλες πόλεις ή επιχειρήσεις
- Μείωση γραφειοκρατίας
- Προβολή της πόλης ή της επιχείρησης με όλα τα υπάρχοντα μέσα

18. Ποια είναι τα βασικότερα προβλήματα που θεωρείτε ότι αποτελούν αρμοδιότητα των Τοπικών Φορέων;

- Συμμετοχή σε προγράμματα δράσεων και πρωτοβουλιών
- Υγιεινή και καθαριότητα
- Αναβάθμιση των τοπικών υποδομών
- Ενίσχυση των πολιτικών κοινωνικής προστασίας
- Μείωση της γραφειοκρατίας μέσω δικτύωσης των υφιστάμενων φορέων και των υπηρεσιών τους;